38 SUMATRA

38 Hessel Gerritsz, 1670:
[Kaart van Sumatra].
[Chart of Sumatra].

39 [Johannes Vingboons, 1665-1670]:
Noorder deel van / Sumatra.
Northern part of / Sumatra.

39 [Johannes Vingboons, 1665-1670]:
Zuyder deel van / Sumatra, / ende straat Sunda.
Southern part of / Sumatra, / and the Sunda Strait.

40 Joan Blaeu I, 1669:
[Kaart van Sumatra].
[Chart of Sumatra].

41 Joan Blaeu II, 1685:
[Kaart van Sumatra].
[Chart of Sumatra].

42 [Anoniem / Anonymous, ca./c. 1785]:
[Kaart van Sumatra en de Straat van Malakka].
[Chart of Sumatra and the Strait of Malacca].

43 [Johannes Vingboons, 1665-1670]:
Vertoon van de / Zeecust, Tusschen Pegu, en de straat van / Mallacca,
Met alle Haer Eijlanden, diepten, en / Drooghten Tusschen Beijden.
Depiction of the / Sea Coast, Between Pegu, and the Strait of / Malacca,
With all Its Islands, depths, and / Shoals In Between.

44 [Anoniem / Anonymous, ca./c. 1675]:
De Sumatra Buyten / West Cust.
The Outer / West Coast of Sumatra.

45 [Jan van der Wall], 1687:
[Kaart van de westkust van Sumatra van Baroes tot Indrapoera].
[Chart of the west coast of Sumatra from Baroes to Indrapoera].

46 [Gerrit de Haan, 1761]:
[Tweede deel van de west Kust Sumatra].
[Second part of the west Coast of Sumatra].

47 [Gerrit de Haan, 1761]:
[Eerste deel van de west Kust Sumatra].
[First part of the west Coast of Sumatra].

48 [Jan Theunis Busscher], 1833:
Nieuw Kaart / van / de westkust / van / Sumatra / strekkende van Atjieh /
tot / oedjong Indrapoer.
New Chart / of / the west coast / of / Sumatra / extending from Atjeh /
to / Indrapoera Point.

49 [Jan Theunis Busscher], 1833:
Nieuw Kaart / van / het zuidwestelijkste / gedeelte van Sumatra /
strekkende / van de Vlakke Hoek van / Sumatra / tot / oedjong Indrapoer.
New Chart / of / the south-western / part of Sumatra / extending / from
the Vlakke Hoek of / Sumatra / to / Indrapoera Point.

50 [Reyer Cornelisz, 1601-1602]:
[Kaart van de Baai van Atjeh].
[Chart of Atjeh Bay].

50 Anoniem / Anonymous, 1650-1660]:
[Kaart van de Baai van Atjeh en Poelau Weh].
[Chart of Atjeh Bay and Poelau Weh].

51 [Jan Theunis Busscher], 1833:
De Ree van / Atjieh.
The Atjeh / Roads.

DEEL 1 / PART 1

52 [Johannes Vingboons, ca./c. 1660]:
Atchin.
Atjeh.

53 [Johannes Vingboons, ca./c. 1665]:
Atchyn.
Atjeh.

53 [Anoniem / Anonymous, 1644]:
'S Comp.s Logie in Atchien.
The Company's Trading Post in Atjeh.

54 [Johannes Vingboons, ca./c. 1665]:
Atchijn.
Atjeh.

54 [Anoniem / Anonymous, ca./c. 1731]:
Nieuw Geprojecteert / Fort. voor s' Ed: Comps: / Cantoir Baros / No. 1.
Newly Projected / Fort. for the Hon: Company's / Office at Baroes / No. 1.

55 [Reyer Cornelisz, 1602]:
[De Baai van Tikoe].
[Tikoe Bay].

55 [Jan Theunis Busscher], 1833:
De Baai van / Tappanoly / En van Mansillar.
Tapanoeli / Bay / And Poelau Moesala Bay.

56 Joannes van Keulen, 1753:
Kaarte van de Eylanden Pysang, by Padang / Geleegen aan de West kust van Sumatra.
Chart of the Pisang Islands, Situated near Padang / on the West coast of Sumatra.

56 [Jan Theunis Busscher], 1833:
Nieuwe Kaart van het Gedeelte der Westkust van Sumatra / begrepen tusschen Padang en Batang Kapaij Baai.
New Chart of the Part of the West Coast of Sumatra / situated between Padang and Batang Kapas Bay.

57 [Joannes Bernards, 1708-1709]:
Plan van Plo Chinco.
Plan of Poelau Tjingkoek.

57 C. Stiegehuis, F. Markscheider, 1737:
Het Sillidasche / Bergwerk / soo als hetselve successive is bearbeijd / van 't jaar 1669 / Tot op den 27. September / 1737. / [Van Cloons Stolle]. / 't Sillidase Gebergte / van de Noord Zijde.
The Mines / of Salida / as they have been worked successively from the year 1669 / Until the 27th of September / 1737. / [Van Cloon's Mine]. / The Salida Mountains / from the North.

58 [Joannes Bernards, 1708-1709]:
Plan van Padang.
Plan of Padang.

59 [Anoniem / Anonymous, ca./c. 1785]:
[Kaart van de westkust van Sumatra van Padang tot Benkoelen].
[Chart of the west coast of Sumatra from Padang to Bencoolen].

60 [Jan Theunis Busscher], 1833:
Nieuw Kaart van / Benkoelen.
New Chart of / Bencoolen.

60 [W. van Schilde, P. Hoogendorp, 1757]:
I: Engano.
The Island of Enggano.

III INDISCHE ARCHIPEL EN OCEANIË / MALAY ARCHIPELAGO AND OCEANIA

Sumatra

(Deel/Vol. I, *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*, I-34, I-36a, I-36b, I-36c, I-37, I-38, I-39a, I-39b, I-40).

Sumatra. In de compagniestijd waren voornamelijk de twee westelijke vaarroutes vanuit de Indische Oceaan naar de Indische Archipel van betekenis, de ene om Atjeh heen langs de oostkust van Sumatra via de Straat van Malakka en de andere via Straat Soenda naar de Javazee. Malakka, dat sinds 1511 in handen van de Portugezen was, beheerste lange tijd de eerstgenoemde route, die de verbinding vormde tussen de markten van Voor-Indië, Ceylon en Perzië enerzijds en het Oostaziatische gebied anderzijds. Om deze reden heeft de VOC al vanaf het eerste begin pogingen ondernomen deze stad in handen te krijgen, maar pas in 1641 konden de Portugezen hier verdreven worden. Daarmee verkreeg de Compagnie niet alleen een betere controle op haar handelsmonopolies in de Archipel, maar nam ook haar invloed op Sumatra sterk toe. Voor de VOC was dit eiland met zijn onderhorigheden vooral van betekenis voor de handel in peper, tin en goud. De bladen hierna t/m 42 geven een beknopt overzicht van de weergave van Sumatra als geheel in de Nederlandse cartografie tot ca. 1800. Nadien volgen t/m 107 op soortgelijke wijze de beschikbare relevante kaarten, plattegronden en topografische afbeeldingen van de diverse afzonderlijke vestigingen en regio's.

Sumatra. In the time of the Company primarily the two westerly sailing routes from the Indian Ocean to the Malay Archipelago were of importance, namely the one around Aceh and along the east coast of Sumatra via the Malacca Strait, and the other via the Sunda Strait into the Java Sea. Malacca had been in the hands of the Portuguese since 1511 and dominated the first route which formed the link between the markets of India, Ceylon and Persia on the one hand and the East Asian area on the other. For this reason the VOC had from the beginning made efforts to get possession of this town, but only managed to drive the Portuguese out in 1641. In this way the Company not only gained better control over its trading monopolies in the Archipelago, but its influence in Sumatra also increased. This island and its dependencies were important to the VOC because of its trade in pepper, tin and gold. The sheets hereafter up to 42 give a concise overview of the depiction of Sumatra as a whole in Dutch cartography up to about 1800, to be followed on the sheets up to 107 by all available relevant maps, plans and topographical illustrations of the various settlements and regions.

blad / sheet 38:

Stiftung Preussischer Kulturbesitz / Staatsbibliothek zu Berlin, T 7567.

MDCXX, / bij Hessel Gerritsz / met Octroy / vande E.H.M. Heerende / Staten Gen. der Veenighde / Nederlanden.
MDCXX, / by Hessel Gerritsz / by Charter/ of the Lofty Members of the / States-General of the United / Netherlands.

[Kaart van Sumatra].

[Chart of Sumatra].

Schaalstok van 50 Duytsche mijlen vijftien voor een graedt der Breedten = [ca. 1 : 1.684.000].
Scale-bar of *50 Duytsche mijlen vijftien voor een graedt der Breedten* = [approximately 1 : 1,684,000].

1 kaart : ms op perkament,gekleurd, 99 x 88,5 cm.
1 map : ms on vellum, coloured, 99 x 88.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

In 1620 maakte Hessel Gerritsz deze basiskaart van Sumatra, die nadien, periodiek verbeterd en aangevuld op basis van nieuwe karteringen, tot het eind van de compagniestijd het prototype van de overzichtskaarten van Sumatra in de VOC-cartografie zou blijven. In de befaamde atlas van de Amsterdamse patriciër Laurens van der Hem, samengesteld in de jaren kort voor 1670 en nu in het bezit van de Österreichische Nationalbibliothek, volgde de kaarttekenaar Johannes Vingboons eveneens dit model, zij het verdeeld over twee afzonderlijke bladen (blad 39).

In 1620 Hessel Gerritsz made this basic map of Sumatra, which was then periodically improved and supplemented on the basis of new mapping, and would remain the prototype of general maps of Sumatra in VOC cartography up to the end of the time of the Company. In the renowned atlas of the Amsterdam patrician Laurens van der Hem, which was compiled in the years shortly before 1670 and is now in the possession of the *Österreichische Nationalbibliothek*, the map-maker and draughtsman Johannes Vingboons likewise follows this example, although divided over two separate sheets (sheet 39).

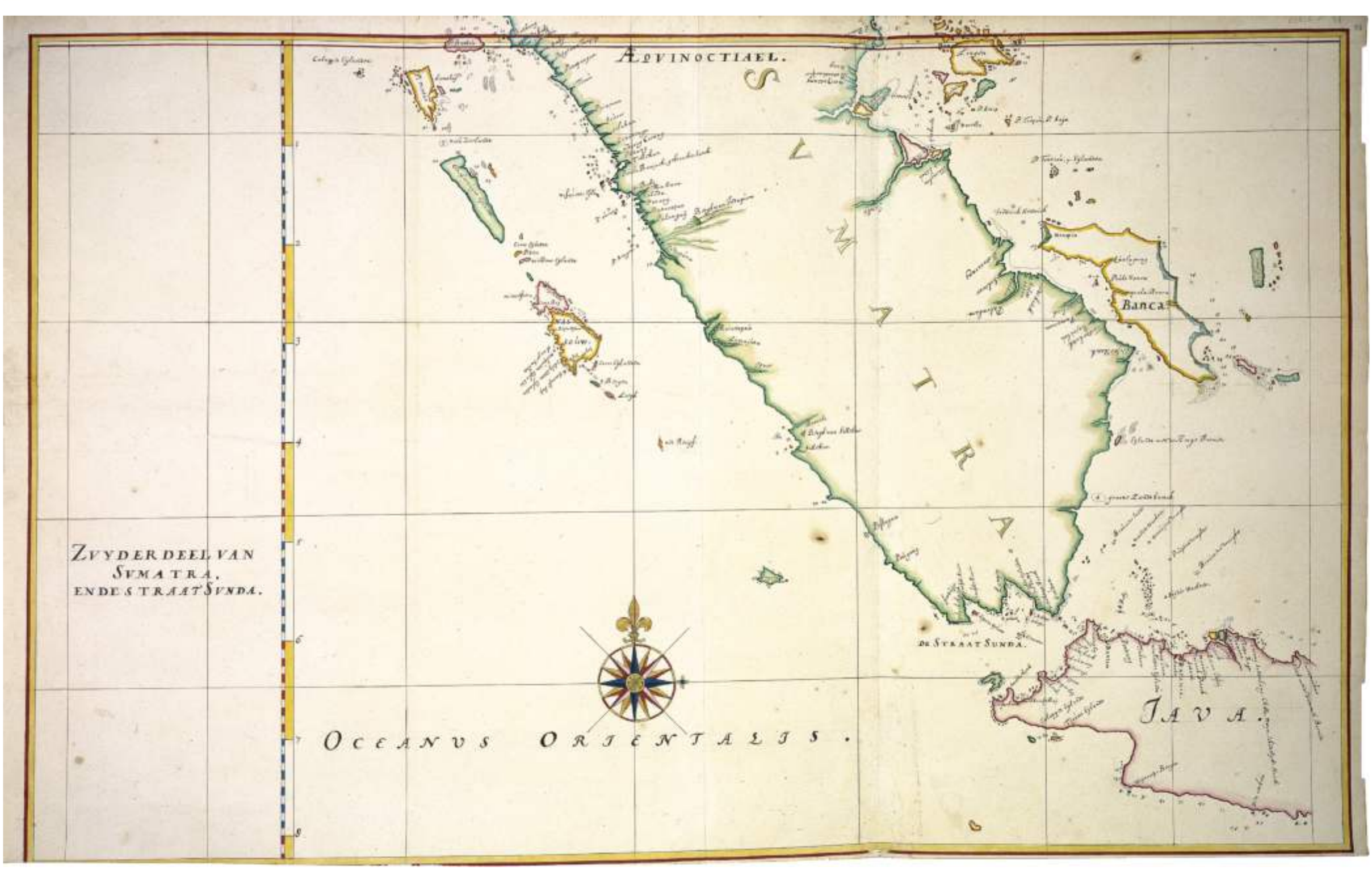

blad 39 boven / sheet 39 above :

Österreichische Nationalbibliothek, Atlas Blaeu-Van der Hem 39:14.

[Johannes Vingboons, 1665-1670] :

Noorder deel van / Sumatra.

Northern part of / Sumatra.

Schaal niet aangegeven.
Scale not indicated.

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 56,5 x 84 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 56.5 x 84 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

blad 39 onder / sheet 39 below:

Österreichische Nationalbibliothek, Atlas Blaeu-Van der Hem 39:16

[Johannes Vingboons, 1665-1670] :

Zuyder deel van / Sumatra, / ende straat Sunda.

Southern part of / Sumatra, / and the Sunda strait.

Schaal niet aangegeven.
Scale not indicated.

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 57,5 x 90 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 57.5 x 90 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

blad / sheet 40:

Maritiem Museum Rotterdam, Corpus Christi Collectie, K4067.

1669 / Bij Joan Blaeu / met Octroij / van de Ho:Mo:H:Staten Generl. / der vereenigde Nederlanden : 1669 / By Joan Blaeu / by Charter / of the Lofty Members of the States-General / of the United Netherlands :

[Kaart van Sumatra].

[Chart of Sumatra].

Schaalstok van 45 Duijtsche Mijlen, 15 voor een graedt = [ca. 1 : 1.727.000].
Scale-bar of *45 Duijtsche Mijlen, 15 voor een graedt* = [approximately 1 : 1,727,000].

1 kaart : ms op perkament, gekleurd, 98 x 83 cm.
1 map : ms on vellum, coloured, 98 x 83 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

De door de Nederlanders veel bezochte handelsplaatsen op Sumatra, zoals Atjeh in het noorden en Palembang en Djambi aan de oostkust, zijn door Joan Blaeu I op deze kaart uit 1669 gedetailleerd ingetekend. Elders op en om Sumatra waren omstreeks 1670 veel gebieden nog niet of nauwelijks verkend, zoals onder meer blijkt uit de aantekening bij enkele eilandjes nabij Bangka: 'men segt deses niet te sijn'.

On this map from 1669 Joan Blaeu I has given detailed drawings of the places much visited by the Dutch in Sumatra, such as Aceh in the north and Palembang and Jambi on the east coast. Apart from these many areas in and around Sumatra were unknown or little known, as can be seen from the note alongside several small islands near Bangka, 'they say these do not exist'.

blad / sheet 41:

Nationaal Archief, 4.VEL 352.

Bij Joan Blaeu / met Octroij / van de Ho:Mo:H:Staten Genrl. / Der Vereenigde Nederlanden, 1685 :
By Joan Blaeu / by Charter / of the Lofty members of the States-General / Of the United Netherlands, 1685 :

[Kaart van Sumatra].

[Chart of Sumatra].

Schaalstok van 45 Duijtsche mijlen 15. voor een Graedt = [ca. 1 : 1.793.000].
Scale-bar of *45 Duijtsche mijlen 15. voor een Graedt* = [approximately 1 : 1,793,000].

1 kaart : ms op perkament, gekleurd, 97 x 86,5 cm.
1 map : ms on vellum, coloured, 97 x 86.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Deze overzichtskaart van Sumatra van 1685, door Joan Blaeu II, is een vrijwel ongewijzigde kopie van de vorige, al werd hij zestien jaar later getekend.

This general map of Sumatra from 1685, made by Joan Blaeu II, is an almost unaltered copy of the earlier one, even though it was drawn sixteen years later.

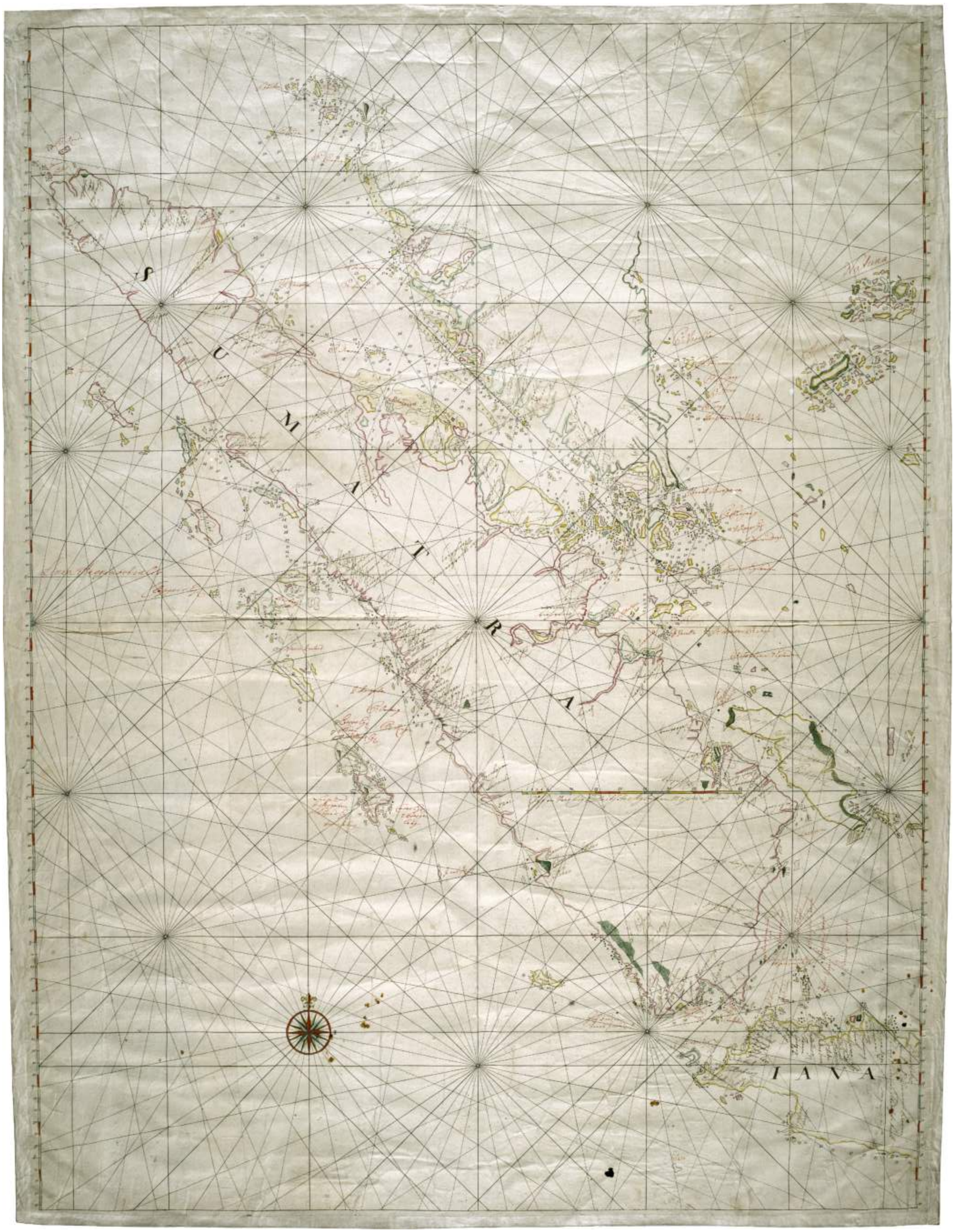
S
U
M
A
T
R
A
JAVA

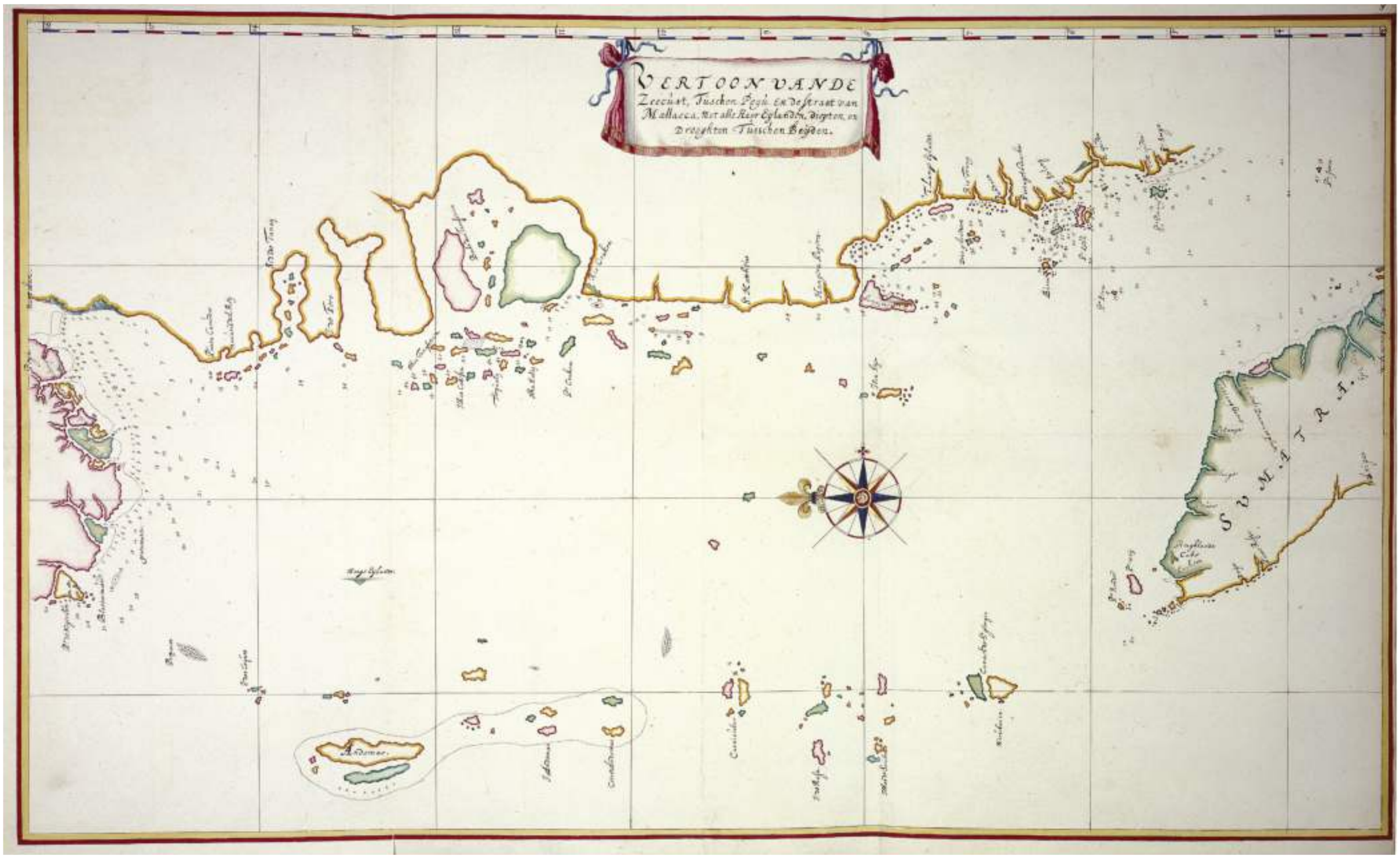

blad / sheet 42:

Nationaal Archief, 4.BRF 233.

[Anoniem, ca. 1785] :
[Anonymous, c. 1785] :

[Kaart van Sumatra en de Straat van Malakka].

[Chart of Sumatra and the Strait of Malacca].

Schaalstok van Vijf en veertig Duytsche mijlen vijftien voor een Graadt = [ca. 1 : 1.812.000].
Scale-bar of *Vijf en veertig Duytsche mijlen vijftien voor een Graadt* = [approximately 1 : 1,812,000].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 104 x 78 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 104 x 78 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Een eeuw na de datering van de voorgaande kaart werd door de kaartenmakers van de VOC nog altijd dezelfde basis gebruikt voor de weergave van Sumatra, zoals deze overzichtskaart van ca. 1785 uit het Archief Van Braam Houckgeest in het Nationaal Archief laat zien. In dit archief bevinden zich nagelaten stukken uit het bezit van de zeeofficier Jacob Pieter van Braam, die in 1782-1784 bevelhebber was over het Landseskader uitgezonden om de Boeginezen in Malakka en Riouw te onderwerpen. Van deze kaart bestaan ten minste drie vrijwel identieke aftekeningen uit het laatst van de achttiende eeuw, bij het Nationaal Archief onder de signaturen 4.MIKO 48 en 4.MIKO 49 en bij de Collectie Bodel Nijenhuis in de Universiteitsbibliotheek Leiden onder nummer 006-14-027.

A century after the dating of the previous map, the map-makers of the VOC were still using the same basis for their depiction of Sumatra, as can be seen from this general map of about 1785 from the Van Braam Houckgeest Archive in the Netherlands National Archives. This archive contains items from the estate of the naval officer Jacob Pieter van Braam, who in 1782-1784 was Commander of the *Landseskader* (Home Fleet Squadron) that was sent to subdue the Buginese in Malacca and Riau. There exist at least three almost identical copies from the last years of the eighteenth century, to be found in the National Archives under the codes 4.MIKO 48 and 4.MIKO 49, and in the Bodel Nijenhuis Collection in the Leiden University Library under number 006-14-027.

blad / sheet 43:

Österreichische Nationalbibliothek, Atlas Blaeu-Van der Hem 39:12.

[Johannes Vingboons, 1665-1670] :

Vertoon van de / Zeecust, Tusschen Pegu, en de straat van / Mallacca, Met alle Haer Eijlanden, diepten, en / Drooghten Tusschen Beijden.

Depiction of the / Sea Coast, Between Pegu, and the Strait of / Malacca, With all Its Islands, depths, and / Shoals In Between.

Schaal niet aangegeven.
Scale not indicated.

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 53 x 89 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 53 x 89 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is left.

Noord- en westkust van Sumatra. Deze kaart van de Andamanse Zee en de noordelijke toegang tot de Straat van Malakka door Johannes Vingboons uit de Atlas Blaeu-Van der Hem is hier opgenomen als eerste in een reeks regionale overzichtskaarten met betrekking tot de noord- en westkusten van Sumatra, die in de vroege compagniestijd goeddeels werden beheerst door het sultanaat Atjeh. De serie wordt op blad 49 afgesloten met kaart door Jan Theunis Busscher van het meest zuidwestelijke deel van Sumatra, gedateerd 1833 maar gebaseerd op ca. twintig jaar oudere originelen.

North and west coast of Sumatra. This map of the Andaman Sea and the northern entry to the Malacca Strait by Johannes Vingboons from the Blaeu-Van der Hem Atlas is included here as the first in a series of general regional maps relating to the north and west coasts of Sumatra, which in the early time of the Company were for the most part ruled by the sultanate of Aceh. The series is completed on sheet 49 with a map by Jan Theunis Busscher of the south-westernmost part of Sumatra, dated 1833 but based on originals about twenty years older.

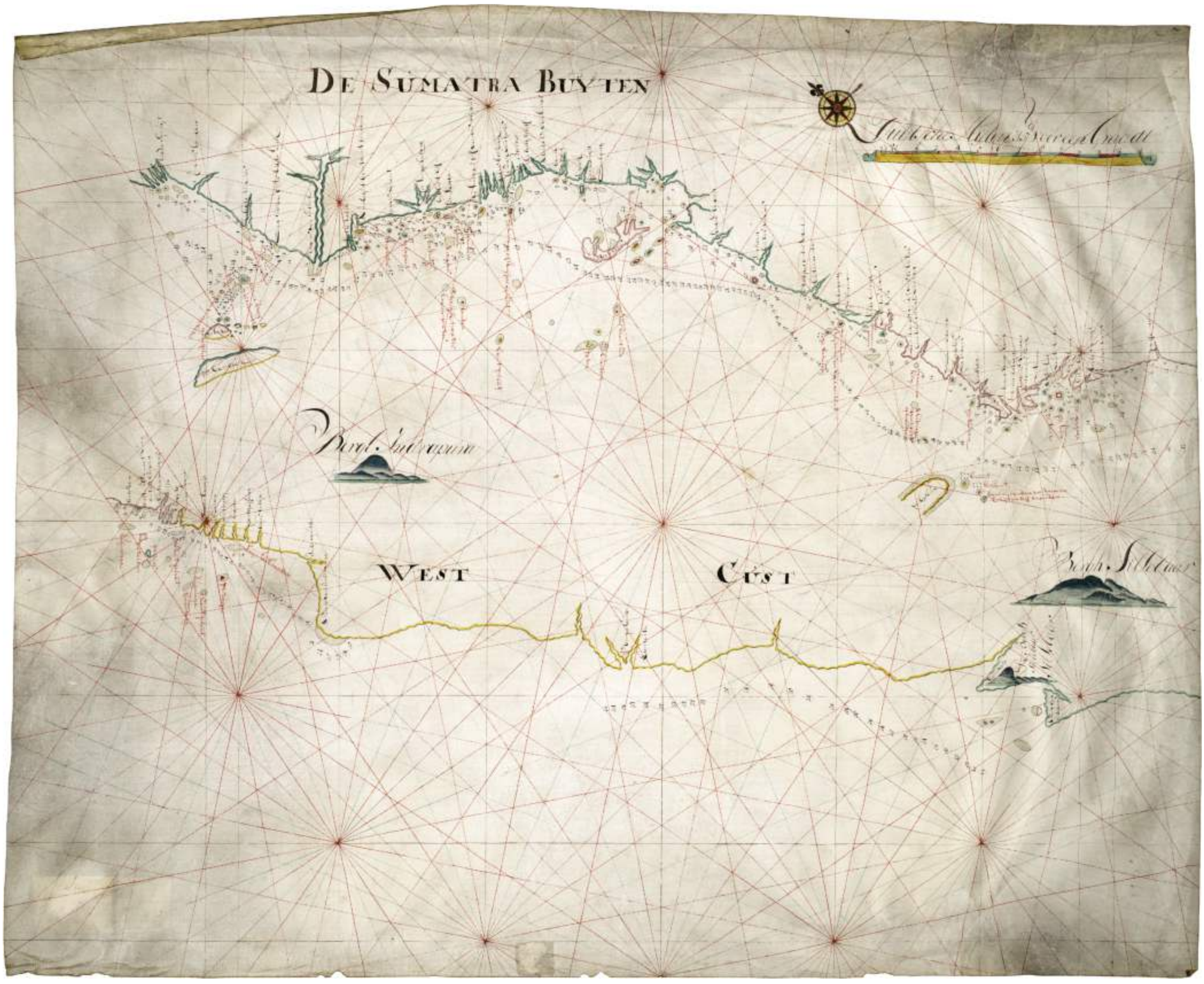

blad / sheet 44:

Nationaal Archief, 4.VELH 204.

[Anoniem, ca. 1675] :
[Anonymous, c. 1675] :

De Sumatra Buyten / West Cust.

The Outer / West Coast of Sumatra.

Schaalstok van 13 Duitsche Mijlen 15 voor een Graadt = [ca. 1 : 436.000].
Scale-bar of *13 Duitsche Mijlen 15 voor een Graadt* = [approximately 1 : 436,000].

1 kaart in 2 delen : ms op perkament, gekleurd, 78 x 98 cm.
1 map in 2 parts : ms on vellum, coloured, 78 x 98 cm.

Oriëntatie: het noorden is linksboven.
Orientation: north is upper right.

Dit overzicht in twee delen van Sumatra's westkust van Singkil in Atjeh (bovenste kaartdeel) tot Sillebaar (Pasarselebar) nabij Benkoelen in het verre zuiden (onderste kaartdeel) is mogelijk de kaart die met de retourvloot van 1675 naar de Heren Zeventien in Nederland werd gezonden. Het vervaardigen ervan had heel wat voeten in aarde gehad. Van het origineel was in Batavia een calque gemaakt, maar toen de plaatsnamen moesten worden bijgeschreven bleek de oorspronkelijke kaart 'ergens verlegt off 't soeq' te zijn. Blijkbaar werd deze later weer opgespoord, want in 1673 kon de voltooide overzichtskaart alsnog naar Nederland verzonden worden. Deze viel echter met de 'retourfluyten' in handen van de Engelsen. In 1675 werd opnieuw een 'houte caste met Westcust caerte' naar Nederland verstuurd, die ditmaal voor de zekerheid in duplo waren gemaakt. Zoals bij de eerdere, onderschepte versie ging het om een aftekening van kaarten die rond 1670 waren vervaardigd in opdracht van Jacob Jorisz Pits, commandeur van Sumatra's Westkust (1666-1677).

This survey in two parts of the west coast of Sumatra from Singkil in Aceh (upper part) to *Sillebaar* (Pasarselebar) near Bencoolen in the far south (lower part) is possibly the map which was sent to the Gentlemen Seventeen in Holland with the return fleet of 1675. The making of the map is a long story. A tracing was made of the original in Batavia, but when the placenames had to be added it turned out that the original map was 'mislaid or lost somewhere'. Apparently it was later tracked down, because in 1673 it was finally possible to send the completed map to Holland. However, with the 'return flutes' it fell into the hands of the English. In 1675 once more a 'wooden chest with west coast maps' was despatched to Holland, this time made in duplicate for safety's sake. Just as with the earlier, intercepted version, this involved a copy of maps that had been made around 1670 on the orders of Jacob Jorisz Pits, Commander of Sumatra's West Coast (1666-1677).

blad / sheet 45:

Bibliothèque nationale de France / Société de Géographie, DCP SGY A 43.

[Jan van der Wall, toegeschreven], A:o 1687 :
[Jan van der Wall, attributed], A:o 1687 :

[Kaart van de westkust van Sumatra van Baroes tot Indrapoera].

[Chart of the west coast of Sumatra from Baroes to Indrapoera].

Schaalstok van 6 Duijtsche mijle 15 Voor n graat = [ca. 1 : 322.000].
Scale-bar of *6 Duijtsche mijle 15 Voor n graat* = [approximately 1 : 322,000].

1 kaart in 2 delen : ms op papier, gekleurd, 71,5 x 140,5 cm.
1 map in 2 parts : ms on paper, coloured, 71.5 x 140.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechtsboven.
Orientation: north is upper right.

Het was mogelijk schipper Jan van der Wall die in 1687 deze kaart maakte, waarschijnlijk op basis van eerder gedane opnemingen. Isaak de Graafs kaart van dit deel van de westkust van Sumatra (Deel I: *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*, I-34) is praktisch identiek aan de hier getoonde versie en het is dan ook aannemelijk dat deze hem als voorbeeld heeft gediend. Aan het werk van Jan van der Wall is uitvoeriger aandacht besteed in Deel I: *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*. Andere kaarten in het voorliggende atlasdeel die aan hem kunnen worden toegeschreven (al dan niet in kopie), betreffen die op de bladen 202-203, 207, 208, 209 en 396.

It was possibly master Jan van der Wall who made this map in 1687, apparently on the basis of observations he had made earlier. Isaak de Graaf's map of this part of the west coast of Sumatra (Volume I: *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*, I-34) is practically identical to the one shown here, and so it is also plausible that this served as his original. Further attention is devoted to the work of Jan van der Wall in Volume I: *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*. Other maps in the present volume that can be ascribed to him (in copy or otherwise), concern those on sheets 202-203, 207, 208, 209 and 396.

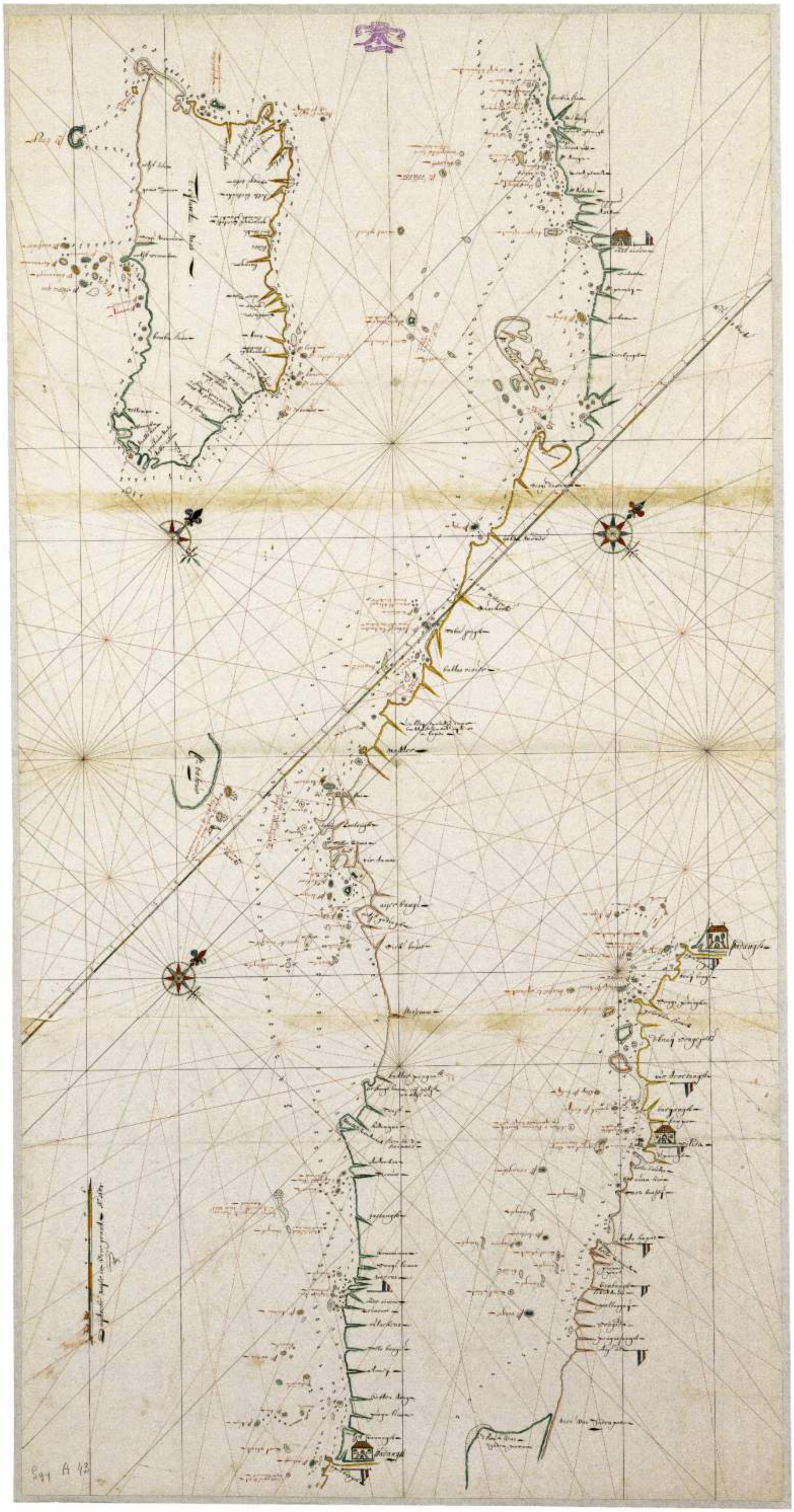

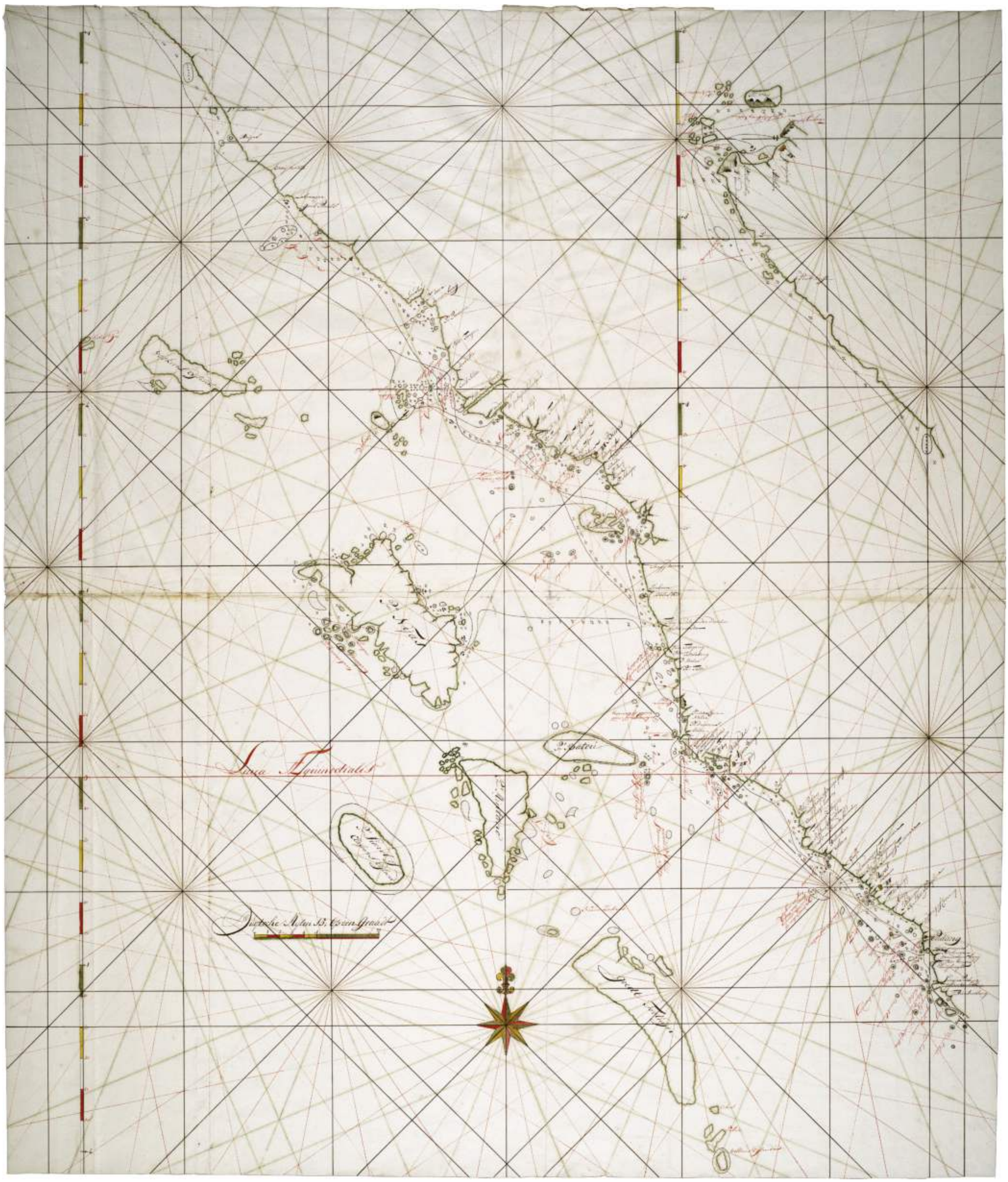

blad / sheet 46:

Nationaal Archief, 4.VELH 156.2.4.

[Gerrit de Haan, 1761] :

[Tweede deel van de west Kust Sumatra].

[Second part of the west Coast of Sumatra].

Schaalstok van 10 Duijtsche Mijlen 15; Op een Graadt = [ca. 1 : 685.900].
Scale-bar of *10 Duijtsche Mijlen 15; Op een Graadt* = [approximately 1 : 685,900].

1 kaart in 2 delen : ms op papier, gekleurd, 102,5 x 87,5 cm.
1 map in 2 parts : ms on paper, coloured, 102.5 x 87.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Baas-kaartenmaker Gerrit de Haan maakte in 1757 op verzoek van de Hoge Regering in Batavia een verbeterde kaart van Sumatra's westkust, gebaseerd op de meest recente informatie. De versie van deze kaart in het tweede deel van zijn *Ligtende zeefakkel*, die daar ook over twee bladen is verdeeld, is hier gereproduceerd op de bladen 46-47. Het linker blad bedekt de kust van Poelau Weh in Atjeh in het noorden tot iets ten zuiden van Padang, het rechter reikt van Airbangis in het noorden tot de Vlakke Hoek (Tandjoeng Belimbing) aan de uiterste zuidpunt van Sumatra.

In 1757, at the request of the High Government in Batavia, Master Map-maker Gerrit de Haan made an improved map of the west coast of Sumatra, based on the most recent information. The version of this map in the second volume of his *Ligtende zeefakkel*, which is spread over two pages there as well, is reproduced here on sheets 46-47. The left-hand sheet covers the coast from Pulau Weh in Aceh in the north to a point a little to the south of Padang, while the right-hand one reaches from Airbangis in the north to the *Vlakke Hoek* (Tanjung Belimbing) at the extreme southern tip of Sumatra.

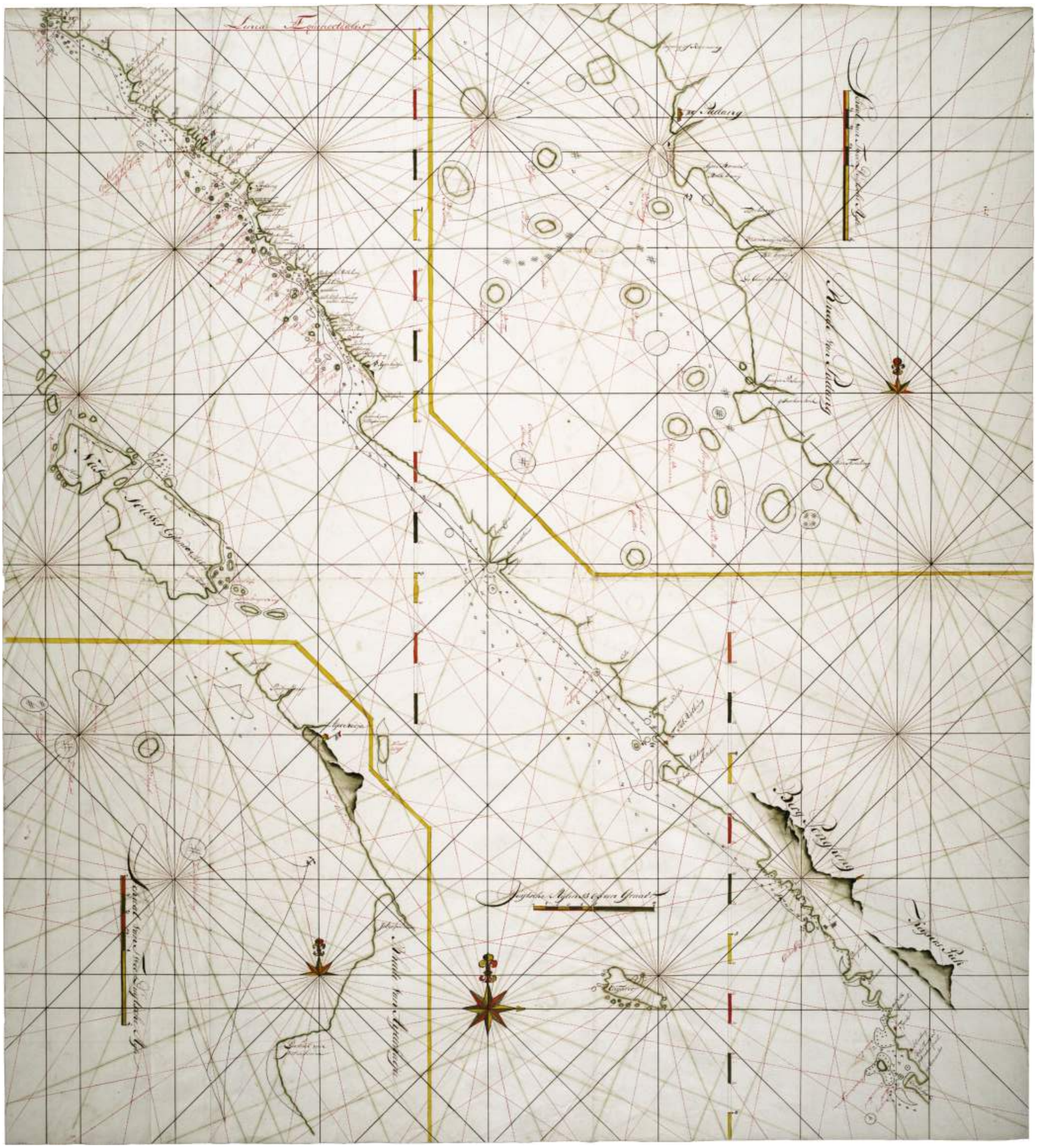

blad / sheet 47:

Nationaal Archief, 4.VELH 156.2.3.

[Gerrit de Haan, 1761] :

[Eerste deel van de west Kust Sumatra].

[First part of the west Coast of Sumatra].

[inzetkaarten / inset maps]

Rheede van Padang.
Padang Roads.

Rheede van Aijerhadja.
Airhadji Roads.

Schaalstok van 10 Duijtsche Mijlen = [ca. 1 : 679.500] [inzetkaarten] Twee Duijtsche Mijlen ; Twee Duijtsche Mijlen = [ca. 1 : 111.400].
Scale-bar of *10 Duijtsche Mijlen* = [approximately 1 : 679,500] [inset maps] *Twee Duijtsche Mijlen* ; *Twee Duijtsche Mijlen* = [approximately 1 : 111,400].

1 kaart + 2 inzetkaarten : ms op papier, gekleurd, 103 x 93 cm.
1 map + 2 inset maps : ms on paper, coloured, 103 x 93 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

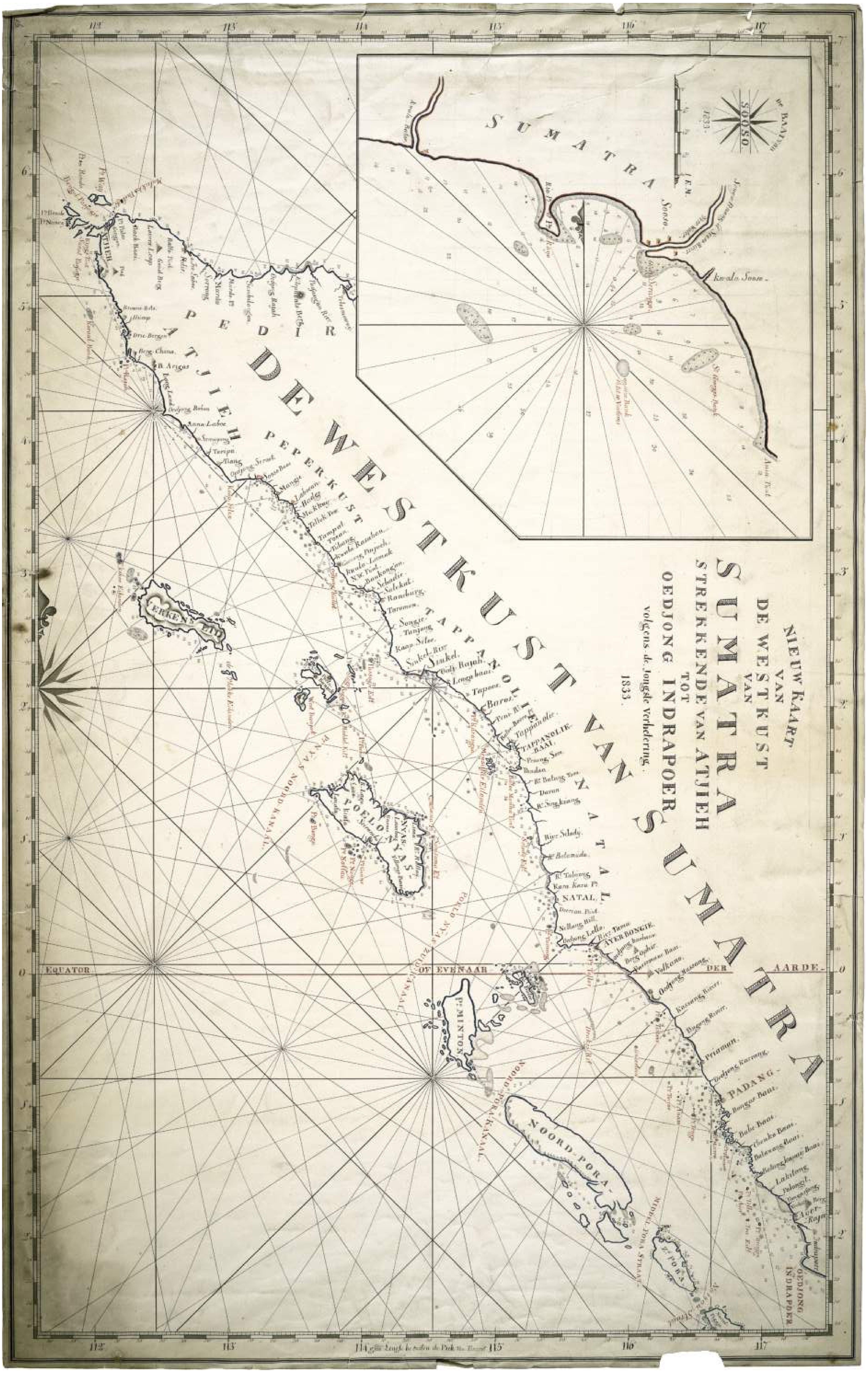
NIEUW KAART
VAN
DE WESTKUST
VAN
SUMATRA
STREKKENDE VAN ATJIEH
TOT
OEDJONG INDRAPOER
volgens de Jongste Verbetering.
1833.
DE WESTKUST VAN SUMATRA
ATJIEH
PEDIR
PEPERKUST
TAPPANOLIE
NATAL
EQUATOR
OF EVENAAR
DER
AARDE.
SUMATRA
Kwala Soose.
PADANG
NATAL.
AYERBONGIE.
TAPPANOLIE BAAI.
Baros.
Priaman.
NOORD-PORA
Pt. MINTON
POELO NYAS
OEDJONG INDRAPOER

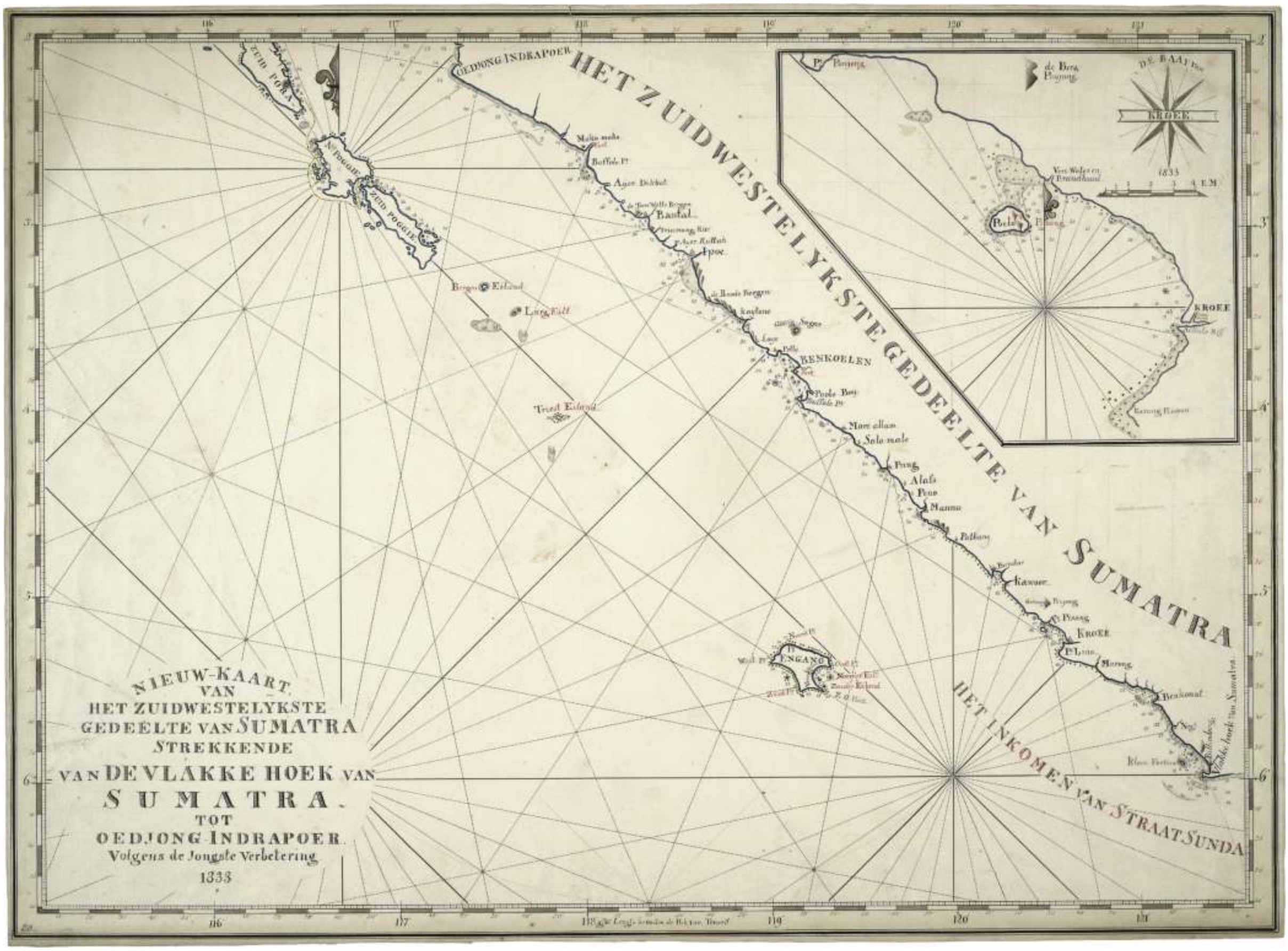

blad / sheet 48:

Nationaal Archief, 4.MIKO 16.

Volgens de Jongste verbetering [Jan Theunis Busscher], 1833 :
According to the Latest improvements [Jan Theunis Busscher], 1833 :

Nieuw Kaart / van / de westkust / van / Sumatra / strekkende van Atjieh / tot / oedjong Indrapoer.

New Chart / of / the west coast / of / Sumatra / extending from Atjeh / to / Indrapoera Point.

[inzetkaart / inset map]

De Baai van / Sooso.
Soesoh / Bay.

Schaal niet aangegeven [inzetkaart] schaalstok van 1 E.M. = [ca. 1 : 29.400].
Scale not indicated [inset map] scale-bar of *1 E.M.* = [approximately 1 : 29,400].

1 kaart + 1 inzetkaart : ms op papier, gekleurd, 61 x 98 cm.
1 map + 1 inset map : ms on paper, coloured, 61 x 98 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is left.

blad / sheet 49:

Nationaal Archief, 4.MIKO 20.

Volgens de Jongste verbetering [Jan Theunis Busscher], 1833 :
According to the Latest improvements [Jan Theunis Busscher], 1833 :

Nieuw Kaart / van / het zuidwestelijkste / gedeelte van Sumatra / strekkende / van de Vlakke Hoek van / Sumatra / tot / oedjong Indrapoer.

New Chart / of / the south-western / part of Sumatra / extending / from the Vlakke Hoek of / Sumatra / to / Indrapoera Point.

[inzetkaart / inset map]

De Baaij van / Kroee.
Kroeï / Bay.

Schaal niet aangegeven [inzetkaart] schaalstok van 4 E.M. = [ca. 1 : 161.000].
Scale not indicated [inset map] scale-bar of *4 E.M.* = [approximately 1 : 161,000].

1 kaart + 1 inzetkaart : ms op papier, gekleurd, 48 x 66 cm.
1 map + 1 inset map : ms on paper, coloured, 48 x 66 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

De beide kaarten van Jan Theunis Busscher op de bladen 48-49 bedekken tezamen vrijwel hetzelfde kustgebied als de twee voorgaande van Gerrit de Haan. Zoals bij het meeste van zijn latere werk het geval is, maakte Busscher blijkens de schaalaanduiding op de inzetkaarten in Engelse (zee)mijlen mede gebruik van Engelse kaarten uit de periode na 1810, naast oudere Nederlandse voorbeelden.

The two maps by Jan Theunis Busscher on sheets 48-49 together cover almost the same coasts as the two preceding ones by Gerrit de Haan. As is the case with most of his later work, to judge from the scale in the inset maps in English (nautical) miles, Busscher made use of British maps from the period after 1810, as well as of older Dutch originals.

Atjeh (Aceh). De handelsproducten uit de aan Atjeh onderhorige gebieden in Sumatra en op het Maleise Schiereiland, vooral peper en tin, werden in de vroege compagniestijd voornamelijk verhandeld onder direct beheer van de sultan in de hoofdplaats Atjeh of Koetaradja (Kutaraja, nu Banda Aceh). Atjeh werd in 1599 voor het eerst door Nederlandse schepen bezocht en twee jaar later was ter plaatse al een handelsloge gevestigd, maar de betrekkingen met het sultanaat bleven in de volgende decennia steeds wisselvallig. Voor de VOC waren deze onstabiele verhoudingen, soms uitmondend in openlijke oorlog met Atjeh, een belangrijke reden om haar inkopen op Sumatra later in de zeventiende eeuw zoveel mogelijk buiten de directe invloedssfeer van het sultanaat te doen. De bladen hierna t/m 54 geven een overzicht van de beschikbare kaarten en plattegronden van de hoofdplaats Atjeh en directe omgeving uit de VOC-tijd, op blad 55 t/m 61 gevolgd door detailkaarten van Baroes, Tikoe, Padang, Salida en andere locaties aan de westkust van Sumatra die aanvankelijk onder Atjehs oppergezag stonden.

Aceh (Atjeh). In the early period of the Company the commercial products from the areas in Sumatra and on the Malay Peninsula subject to Aceh, in particular pepper and tin, were mainly traded under the direct control of the sultan in the capital, Aceh or Kutaraja (Koetaradja, now Banda Aceh). Aceh was first visited by Dutch ships in 1599, and two years later a trading station had already been set up there, but relations with the sultanate continued to be precarious in the following decades. These unstable relations, sometimes leading to open warfare, were an important reason for the VOC to do its buying in the seventeenth century as much as possible outside the Sultanate's direct sphere of influence. The following sheets up to 54 give an overview of the available maps and plans of the capital Aceh in the time of the VOC, followed on sheets 55 to 61 by detail maps of Barus, Tiku, Padang, Salida and other locations on the west coast of Sumatra that initially were under the overlordship of Aceh.

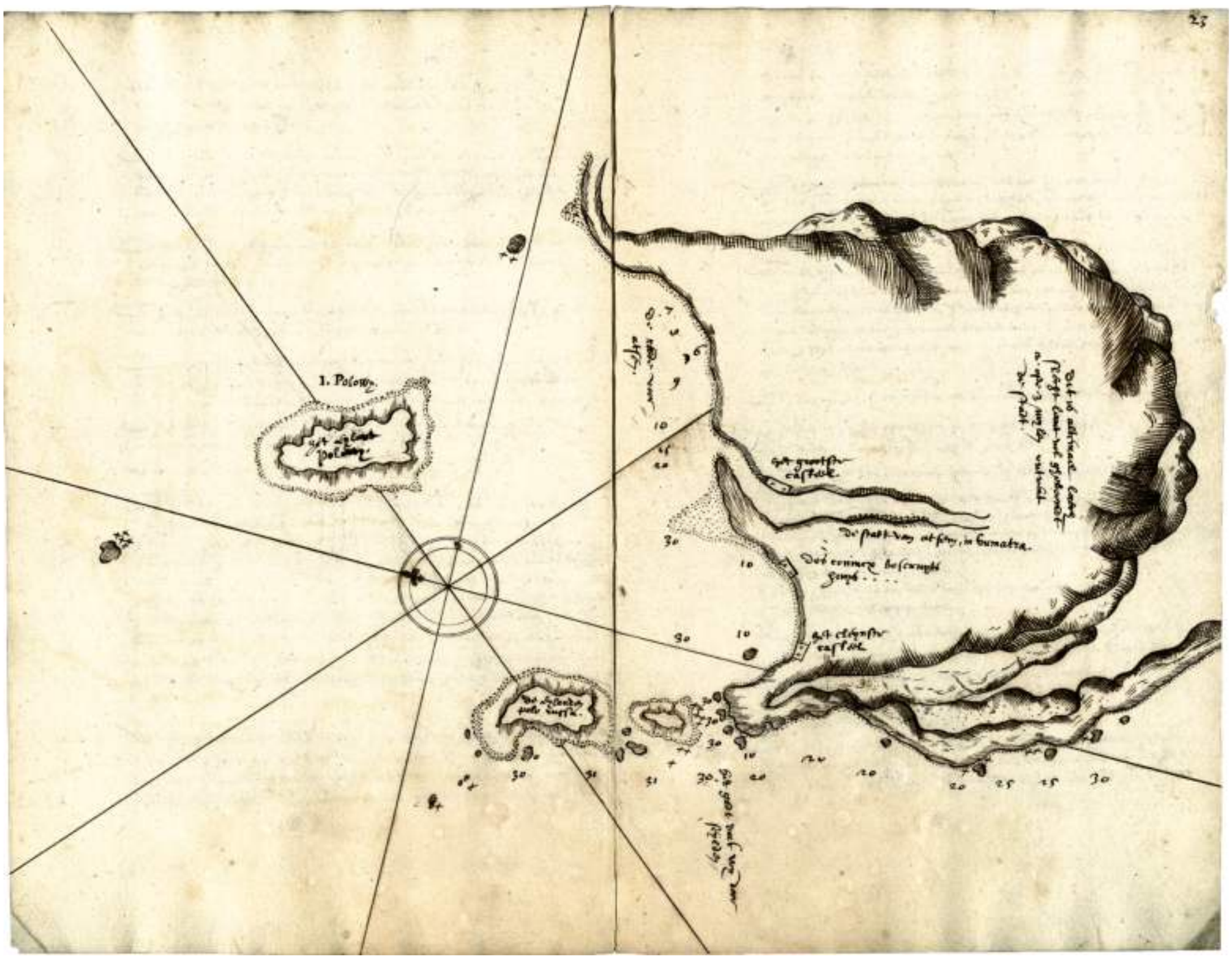

blad 50 boven / sheet 50 above:

Universiteitsbibliotheek Gent, Hs. 2754 fols. 22-23r.

[Reyer Cornelisz, 1601-1602] :

[Kaart van de Baai van Atjeh].

[Chart of Atjeh Bay].

Schaal niet aangegeven.
Scale not indicated.

1 kaart : ms op papier, 31,5 x 40,5 cm.
1 map : ms on paper, 31.5 x 40.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is left.

Tijdens de 'Vijfde Schipvaert' door de Verenigde Amsterdamse Compagnie onder leiding van admiraal Jacob van Heemskerck (1601-1603) hield schipper Reyer Cornelisz aan boord van de *Swarte Leeuw* een journaal bij, geïllustreerd met een aantal gedetailleerde kaartjes en kustprofielen. Dit kaartje toont de rede van de belangrijke handelsstad Atjeh, die in december 1601 en begin januari 1602 werd bezocht. In de baai liggen het eilandje 'Polowij' (Poelau Weh) en de eilanden 'Polo Russa', waarmee waarschijnlijk Poelau Peunasoeh en Poelau Breueh bedoeld zijn. De stad Atjeh is slechts schetsmatig aangeduid, maar Cornelisz tekende wel de verdedigingswerken aan de kust: het 'grootste casteel' aan de riviermond en aan de baai 'des conincx boscruyts huys' met iets westelijker het 'cleynste casteel'. Tijdens het bezoek brak er brand uit in de stad, waarbij de eigen loge en ook die van de Zeeuwse Compagnie in vlammen opgingen. Zie ook de kaart van de baai van Tikoe uit hetzelfde journaal op blad 55.

During the *Vijfde Schipvaert* (Fifth Fleet) sent out by the Verenigde Amsterdamse Compagnie (United Amsterdam Company) under Admiral Jacob van Heemskerck (1601-1603), Master Reyer Cornelisz on board the *Swarte Leeuw* kept a journal, illustrated with a number of detailed little maps and coastal profiles. This map shows the roads of the important trading port of Aceh, which they visited in December 1601 and the beginning of January 1602. In the bay there are the little island *Polowij* (Pulau Weh) and the

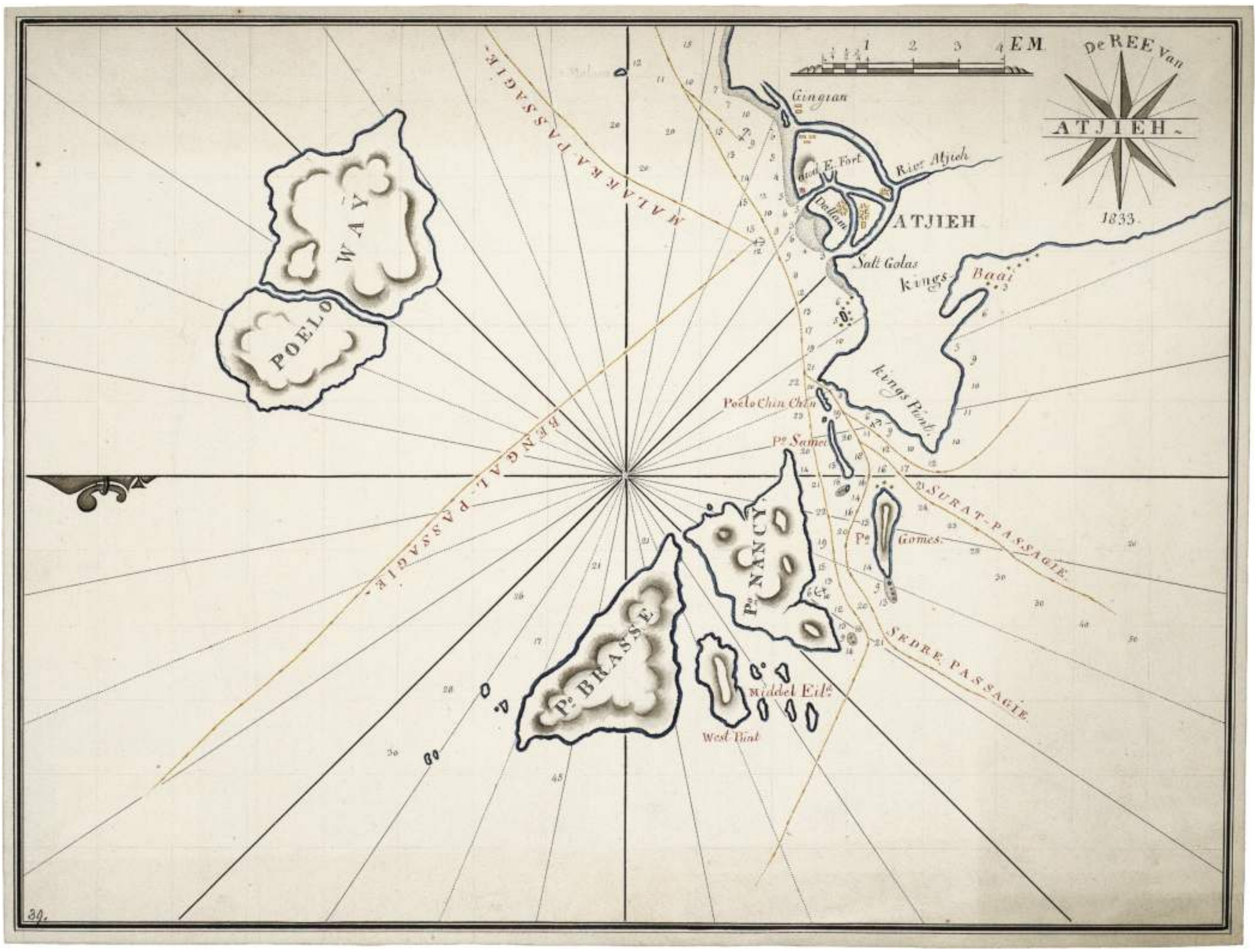

islands *Polo Russa*, which apparently refers to Pulau Peunasuh and Pulau Breueh. The town of Aceh is only indicated in a sketchy way, but Cornelisz did draw the defensive works on the coast: the 'biggest castle' at the river mouth, and on the bay 'the king's gunpowder house', with the 'smallest castle' a little to the west. During the visit a fire broke out in the town, so that their own post and that of the Zeeland Company went up in flames. See also the map of the bay of Tiku from the same journal on sheet 55.

blad 50 / sheet 50 below:

Nationaal Archief, 4. VEL 361B.

[Anoniem, 1650-1660] :
[Anonymous, 1650-1660] :

[Kaart van de Baai van Atjeh en Poelau Weh].

[Chart of Atjeh Bay and Poelau Weh].

Schaalstok van 5 Duijtsche Mijlen = [ca. 1 : 108.700].
Scale-bar of *5 Duijtsche Mijlen* = [approximately 1 : 108,700].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 51 x 73 cm.
1 map: ms on paper, coloured, 51 x 73 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

Deze anonieme kaart met kustprofielen van de baai van Atjeh is ruim een halve eeuw jonger dan de voorgaande en biedt een navenant nauwkeuriger overzicht van dit vaarwater, in het bijzonder met betrekking tot de vorm van het eiland Weh. Als maker komt Johannes Nessel in aanmerking, die tussen 1650 en 1660 in Batavia werkzaam was als landmeter en kaartenmaker. Een identieke versie van de kaart bevindt zich in het Nationaal Archief onder inventarisnummer 4.VEL 361A.

This anonymous map with coastal profiles of the bay of Aceh is a good half century later that the preceding one and presents a correspondingly more accurate view of these waters, in particular with reference to the shape of the island of Weh. Johannes Nessel may be considered as the maker, as he was active in Batavia between 1650 and 1660 as surveyor and map-maker. An identical version of the map is to be found in the Netherlands National Archives under inventory number 4.VEL 361A.

blad / sheet 51:

Nationaal Archief, 4.MIKO 39.

[Jan Theunis Busscher], 1833 :

De Ree van / Atjieh.

The Atjeh / Roads.

Schaalstok van 4 E.M. = [ca. 1 : 125.600].
Scale-bar of *4 E.M.* = [approximately 1 : 125,600].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 31 x 41 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 31 x 41 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is left.

Een aantal Engelse benamingen duidt erop dat Busscher ook hier een Engelse kustkaart kopieerde. Het resultaat is in hoge mate onnauwkeurig en zelfs slechter dan het kaartje dat Cornelisz ruim twee eeuwen eerder maakte. In die zin vormt het een goede illustratie van de redenen waarom het Ministerie van Koloniën in 1835 zo zijn bedenkingen had tegen de voorgestelde aankoop van Busschers kaartenverzameling.

The presence of a number of English names indicates that here too Busscher was copying an English map of the coast. The result is highly inaccurate and even worse than the little map that Cornelisz had made more than two centuries earlier. In this way it presents a good illustration of the reasons why in 1835 the Ministry of Colonies had objections to the proposed purchase of Busscher's collection of maps.

blad / sheet 52:

Biblioteca Medicea Laurenziana, Carte di Castello 2.

[Johannes Vingboons, ca./c. 1660] :

Atchin.

Atjeh.

Schaal niet aangegeven.
Scale not indicated.

1 kaart : ms op papier,gekleurd, 96,5 x 72,5 cm.
1 map : ms op papier, coloured, 96.5 x 72.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is beneden.
Orientation: north is below.

Verklaringen: [linksmidden] een legenda bij de letters A t/m Z :
Explanations: [centre left] a key to the letters A to Z :

A. S Conings Hoff ende groote Tempel.
B. 'T Huijs van Marraga.
C. 'T Huijs van Lacq Semane.
D. 'T Huijs van Raga Malella.
E. De groote Marckt.
F. De Goorapo.
G. Olifants Eijlandt.
H. Tol Huijs.
I. Tempel van alde vrinten.
K. Hollandtsche Logie.
L. Engelsche Logie.
M. De grote Gounaps.
N. De grote Rivier.
O. Ioude Rivier.
P. 'T Fort ende Tempels op de straet.
Q. 'T Schip Grol.
R. Veen Huijsen.
S. De Mage.
T. Moroo Schepen.
V. 'T Chinees quartier.
W. De twee Putten.
X. Pegus quartier.
Z. 'T Huijs vanden Sabandaer.

[rechtsonder] een aantekening in een latere hand :
[lower right] a note by a later hand :

50 / Plan de la Ville d'Achien capitale du / Royaume du meme nom, dans l'ile / de Sumatra.

De oorspronkelijke kaart die Vingboons als voorbeeld voor deze plattegrond gebruikte, werd hoogstwaarschijnlijk gemaakt tijdens het bezoek van de commissaris en vroegere gouverneur van Ambon (1635-1637) Jochum Roelofsz van Deutecom aan Atjeh in 1638. De scheepsnamen (Q, R en S) geven hierover uitsluitsel: zelf voer Van Deutecom op het jacht *Grol* en kort nadien arriveerden ook de *Venhuysen* ('Veen Huijsen') en de *Maria* ('Mage'). Het paleis van sultan Iskander Thani (A) en de woningen van de drie rijksgroten (B, C en D), die drie jaar later de weduwe van de sultan als zijn opvolgster zouden aanwijzen, zijn bovenaan afgebeeld. De schetsmatig aangegeven stad toont de plaats van de Engelse (L) en de Nederlandse loge (K). Zes jaar later bezocht Arnold de Vlaming van Outshoorn Atjeh, bij welke gelegenheid ook tekeningen werden gemaakt. Daartoe behoorde die van de loge in Atjeh op blad 53 onder uit De Vlamings rapport, terwijl de grotere plattegrond op blad 53 boven en het aanzicht op blad 54 eveneens van toen vervaardigde originelen zullen zijn afgeleid.

The original map that Vingboons used as a model for this plan was very probably made during the visit of the Commissioner and former Governor of Ambon, Jochum Roelofsz van Deutecom to Aceh in 1638. The names of the ships (Q, R and S) give a clear answer on this: Van Deutecom himself sailed in the yacht *Grol* and shortly afterwards the *Venhuysen* ('Veen Huijsen') and the *Maria* ('Mage') arrived as well. Sultan Iskander Thani's palace (A) and the residences of the three ministers of state (B, C and D), who three years later would appoint the Sultan's widow as his successor, are depicted at the top. The outline of the town shows the place of the English (L) and the Dutch (K) *loge* (trading post). Six years later Arnold de Vlaming van Outshoorn visited Aceh, and on that occasion drawings were also made. These include the one of the post in Aceh on sheet 53 below from De Vlaming's report, while the larger map on sheet 53 above and the view on sheet 54 will probably also have been made from originals drawn at that time.

Bijschriften: pag. 51 / Captions: p. 51

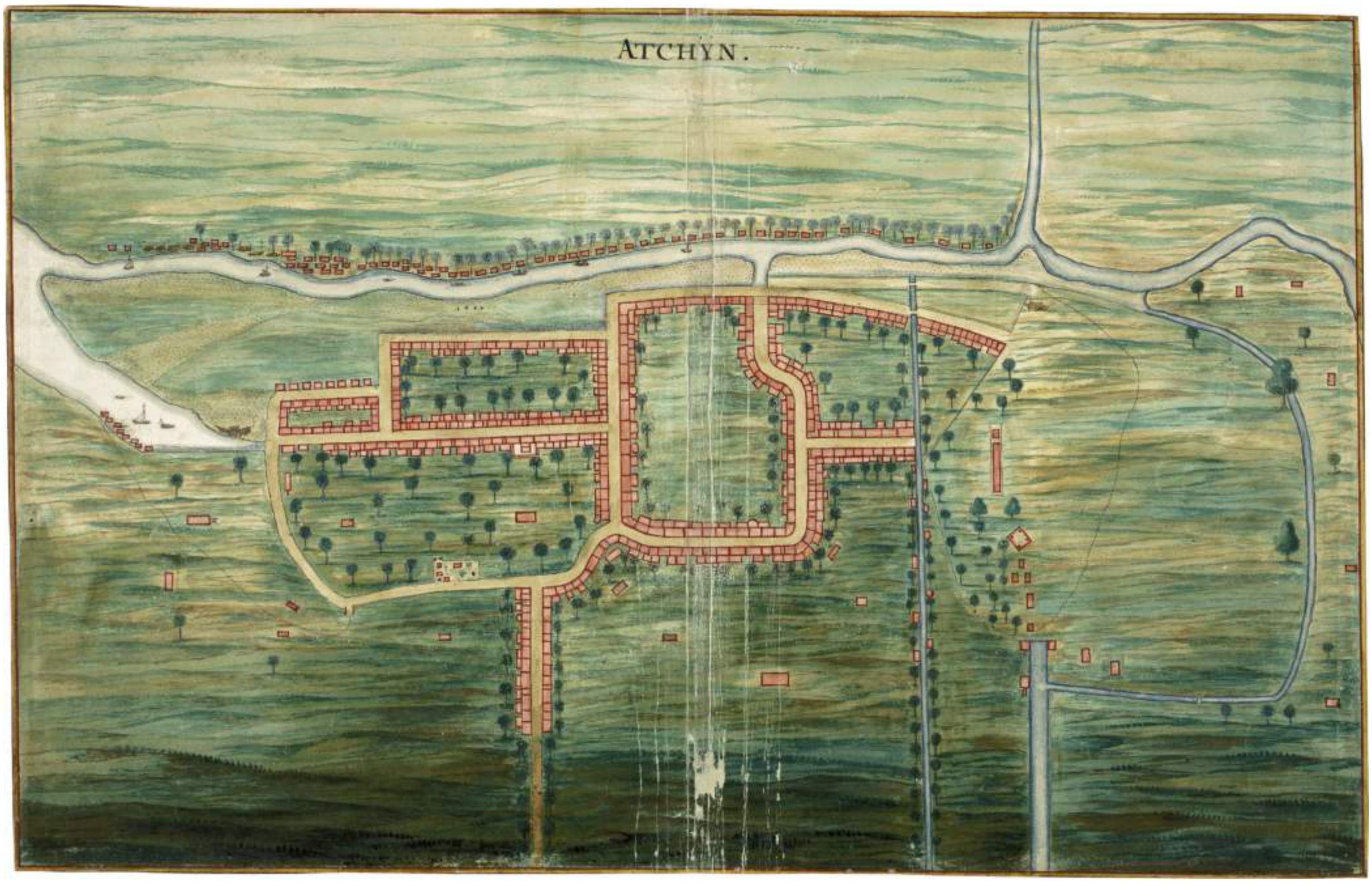

blad 53 boven / sheet 53 above:

Nationaal Archief, 4.VELH 619.21.

[Johannes Vingboons, ca./c. 1665] :

Atchyn.

Atjeh.

Schaal niet aangegeven.
Scale not indicated.

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 39,5 x 62 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 39.5 x 62 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is left.

Voor dit blad werkten Vingboons en zijn medewerkers hoogstwaarschijnlijk naar een tekening uit 1644, gemaakt tijdens het bezoek van Arnold de Vlaming van Outshoorn aan Atjeh in dat jaar. Slechts het wegenstelsel en een aanduiding van bebouwing zijn ingetekend. Wel is de Hollandse loge afgebeeld, die in vorm vergelijkbaar is met die op de hierna volgende detailtekening. De plattegrond komt ook overeen met de afbeelding van de stad Atjeh in vogelvluchtperspectief op blad 54.

For this sheet Vingboons and his assistants were very probably working from a drawing originally made during Arnold de Vlaming van Outshoorn's visit to Aceh in 1644. Only the road network and an indication of buildings have been drawn in. The Dutch post has been depicted, and in its form is comparable to the detail drawing following this. The plan also agrees with the bird's-eye view of the town of Aceh on sheet 54.

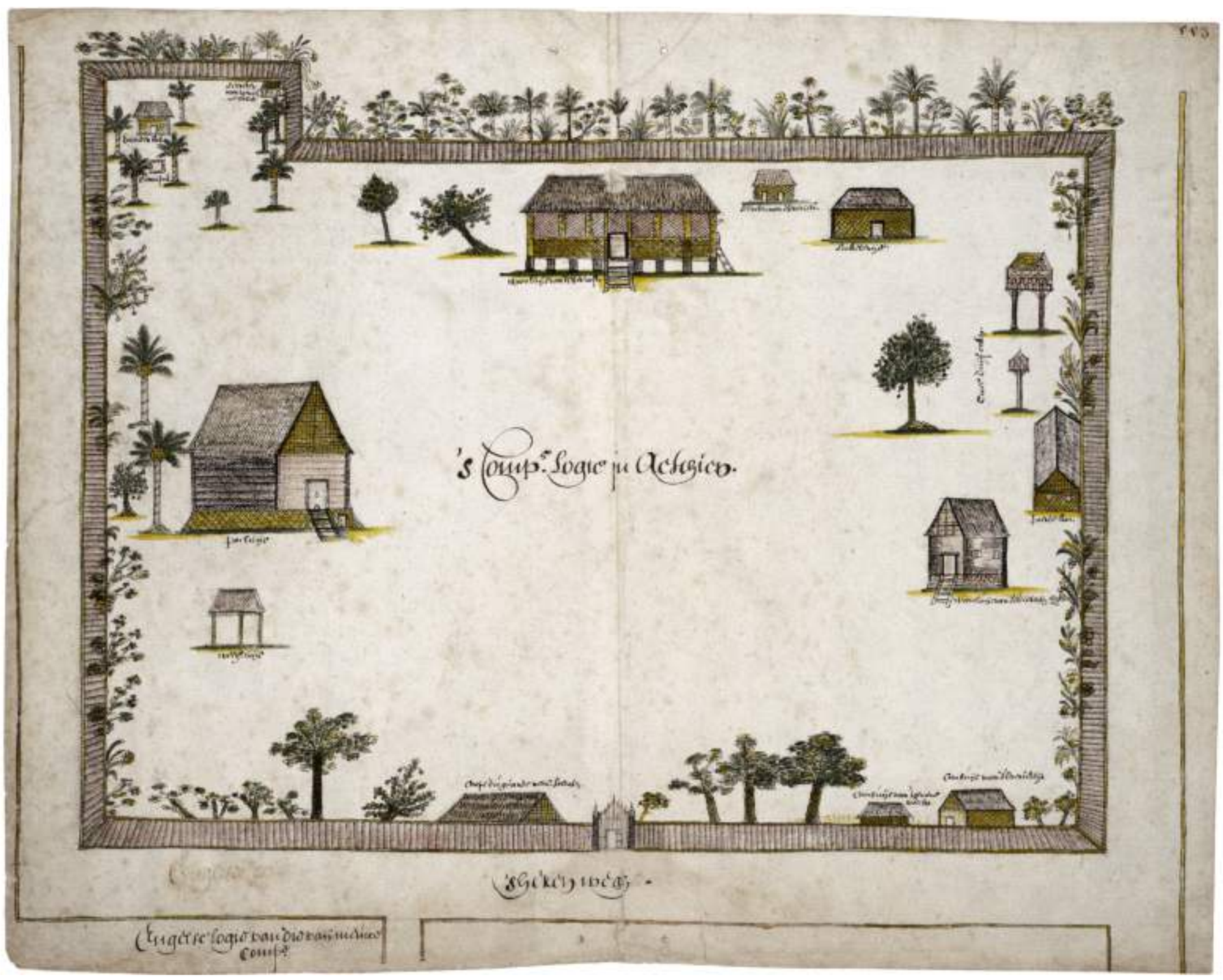

blad 53 onder / sheet 53 below:

Nationaal Archief, 4.VEL 1150.

[Anoniem, 1644] :
[Anonymous, 1644] :

's Comp.s Logie in Atchien.

The Company's Trading Post in Atjeh.

Schaal niet aangegeven.
Scale not indicated.

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 36 x 45 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 36 x 45 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is left.

Verso: behoort bij het Relaes van Arnold de Vlamingh van Outshoorn over Atsjeh d. dato 1e dec. 1644 in portefeulie 1644, no II / 599 k.

blad 54 boven / sheet 54 above:

Nationaal Archief, 4.VELH 619.22.

[Johannes Vingboons, ca./c. 1665] :

Atchijn.

Atjeh.

Schaal niet aangegeven.
Scale not indicated.

1 kaart met aanzicht in vogelvlucht : ms op papier, gekleurd, 43 x 62 cm.
1 map with a bird's-eye view: ms on paper, coloured, 43 x 62 cm.

Oriëntatie: het noorden is onder.
Orientation: north is below.

(vervolg op pag. 54 / continued on p. 54)

(vervolg van pag. 53 / continued from p. 53)

De oorspronkelijke tekening voor dit vogelvluchtperspectief dateert ongetwijfeld eveneens uit 1644, gezien de plattegrond van de stad en de afbeelding van de Nederlandse loge. In dit geval is ook het paleiscomplex van de sultane afgebeeld, zij het slechts schetsmatig. François Valentijn gebruikte dezelfde kaart als voorbeeld voor de illustratie in deel V.1 (1726) van zijn *Oud en Nieuw Oost-Indiën*.

The original drawing for this bird's-eye view undoubtedly also dates from 1644, considering the plan of the town and the depiction of the Dutch post. In this case the palace complex of the Sultana has also been depicted, although only roughly. François Valentijn used the same map as a model for the illustration in volume V.1 (1726) of his *Oud en Nieuw Oost-Indiën*.

Baroes (Barus). De kustplaats Baroes of Baros was van oudsher een belangrijke leverancier van benzoë en kamfer. Baroes behoorde tot de invloedssfeer van Atjeh, maar in 1668 wist de Compagnie er het monopolie op de handel te verkrijgen. Ondanks een aanval van Atjeh in 1670 en latere onenigheden met Baroes zelf bleef hier tot 1778 een compagniesloge aanwezig. Daarna zou het tot 1839 duren voordat in Baroes opnieuw een Nederlandse post werd gevestigd. Dit kaartje behoort mogelijk bij het rapport dat Josias Jacobus Sas Janszoon, resident van Baroes, eind 1730 opstelde voor zijn opvolger Jacobus Scholten en waarvan in 1731 een afschrift in de *Generale Missive* werd opgenomen en naar Nederland verzonden. In dit brievenboek bevond zich een 'Aftekening van een nieuw geprojecteerde logie tot Baros'. De oude loge, gelegen aan de mond van het rivier-tje Batoe Garigis, mat '400 voeten in het vierkant' (ca. 120 x 120 meter), had twee punten en was met een houten pagger omheind. Dit ontwerp voor het nieuwe fort toont een versterking met vier punten en zou in steen worden opgetrokken. Blijkbaar was het fort vrij kort tevoren ook al vernieuwd, getuige de kaart van Isaak de Graaf van omstreeks 1690 met aanduiding van een 'nieuwe fortres Baros' (Deel I: *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*, I-36b).

Barus (Baroes). The coastal town of Barus or Baros had long been a supplier of benzoin and camphor. It belonged to the sphere of influence of Aceh, but in 1668 the Company managed to obtain a monopoly of the trade. Despite an attack from Aceh in 1670 and later disagreements with Barus itself a Company post was maintained there till 1778. After that a Dutch post would be not established there again until 1839. Possibly this little map belongs to the report that Josias Jacobus Sas Janszoon, Resident of Barus, compiled at the end of 1730 for his successor Jacobus Scholten, and of which a copy was included in the *Generale Missive* of 1731 and sent to Holland. In this letter-book was found a 'Drawing of the projected new post at Baros'. The old one, which was located at the mouth of the small river of Batu Garigis, measured '400 feet square' (about 120 x 120 metres), had two points and was fenced in with a wooden stockade. This plan for the new fort shows a fortification that would have four points and was going to be made of stone. Apparently the fort had already been renovated not long before, in view of Isaak de Graaf's map from around 1690 with the designation 'new fortress of Baros' (Volume I: *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*, I-36b).

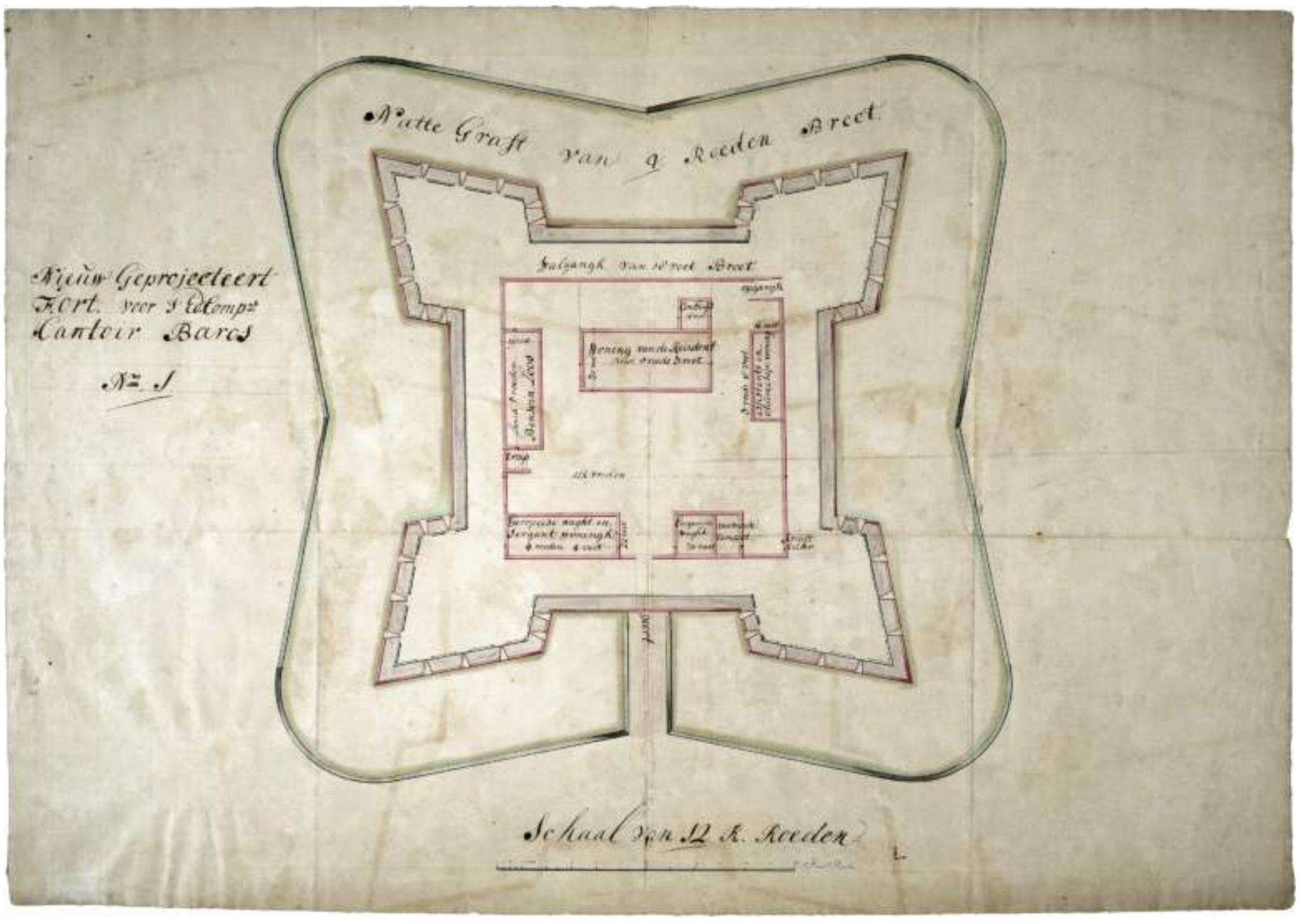

blad 54 onder / sheet 54 below:

Nationaal Archief, 4.VEL 1149.

[Anoniem, ca. 1731] :
[Anonymous, c. 1731] :

Nieuw Geprojecteert / Fort. voor s' Ed: Comps: / Cantoir Baros / No. 1.

Newly Projected / Fort. for the Hon: Company's / Office at Baroes / No. 1.

Schaalstok van 12 R. Roeden = [ca. 1 : 260].
Scale-bar of *12 R. Roeden* = [approximately 1 : 260].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 55 x 76 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 55 x 76 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

Verso: behoort bij de OBP van Batavia 1731 7 deel, no 14 / 599 / 4490.

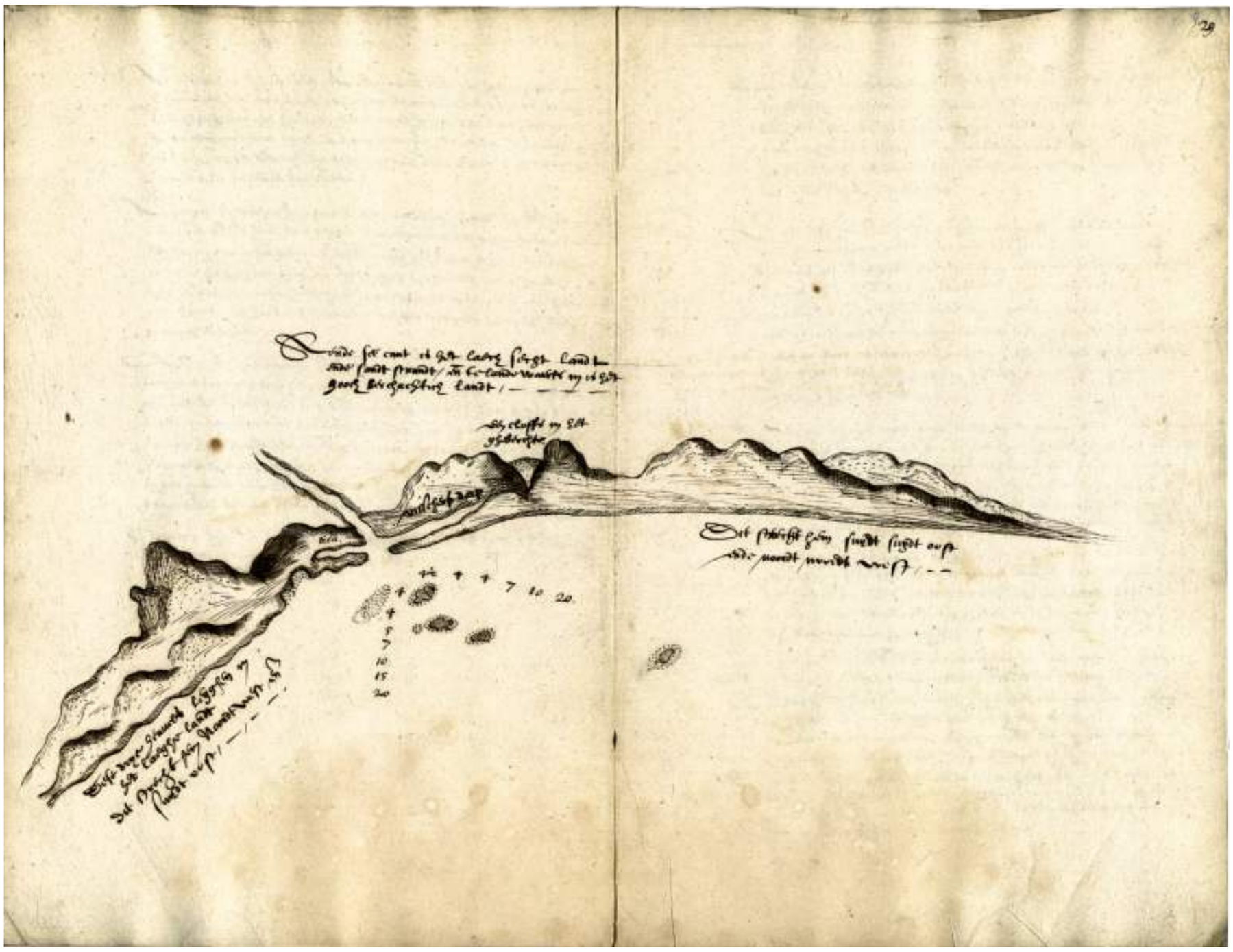

blad 55 boven / sheet 55 above:

Universiteitsbibliotheek Gent, Hs 2754 fols. 27v-28.

[Reyer Cornelisz, 1602] :

[De Baai van Tikoe].

[Tikoe Bay].

Schaal niet aangegeven.
Scale not indicated.

1 kaart : ms op papier, 31,5 x 40,5 cm.
1 map : ms on paper, 31.5 x 40.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is left.

Tikoe (Tiku). Deze vroegste Nederlandse kaart van de baai van Tikoe en de gelijknamige handelsplaats op ca. 90 kilometer ten noordwesten van Padang is weer afkomstig uit het journaal van het schip *Swarte Leeuw* van de Verenigde Amsterdamse Compagnie, dat tijdens de 'Vijfde Schipvaert' in 1601-1602 onder meer Bantam, Atjeh en de westkust van Sumatra aandeed. Zie ook de kaart van de baai van Atjeh op blad 50. De hierna volgende kaart van Jan Theunis Busscher uit 1833 toont de baai van Tapanoeli, ca. 80 kilometer ten zuidoosten van Baroes, naar de situatie in de vroege negentiende eeuw. In de compagniestijd was daar geen Nederlands steunpunt; de eerste permanent bezette post van de VOC zuidelijk van Baroes was die in Tikoe, die na 1663 werd gevestigd op basis van het Painans Contract.

Tiku (Tikoe). This is the earliest Dutch map of the bay of Tiku and the trading place of the same name about 90 kilometres north-west of Padang. It again originates from the log of the ship *Swarte Leeuw* of the United Amsterdam Company that called at Bantam, Aceh and the west coast of Sumatra, among other places, during the *Vijfde Schipvaert* in 1601-1602. See also the map of the bay of Aceh on sheet 50. The map after this, by Jan Theunis Busscher from 1833, shows the bay of Tapanuli, about 80 kilometres to the south-east of Barus, according to the situation in the early ninteenth century. In the time of the Company there was no Dutch base there – the first permanently manned post of the VOC to the south of Barus was that of Tiku, which was set up on the basis of the Painan Contract after 1663.

blad 55 onder / sheet 55 below:

Nationaal Archief, 4.MIKO 36.

[Jan Theunis Busscher], 1833 :

De Baai van / Tappanoly / En van Mansillar.

Tapanoeli / Bay / And Poelau Moesala Bay.

Schaalstok van 5 E.M. = [ca. 1 : 100.600].
Scale-bar of 5 *E.M.* = [approximately 1 : 100,600].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 43 x 50 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 43 x 50 cm.

Oriëntatie: het noorden is boven.
Orientation: north is up.

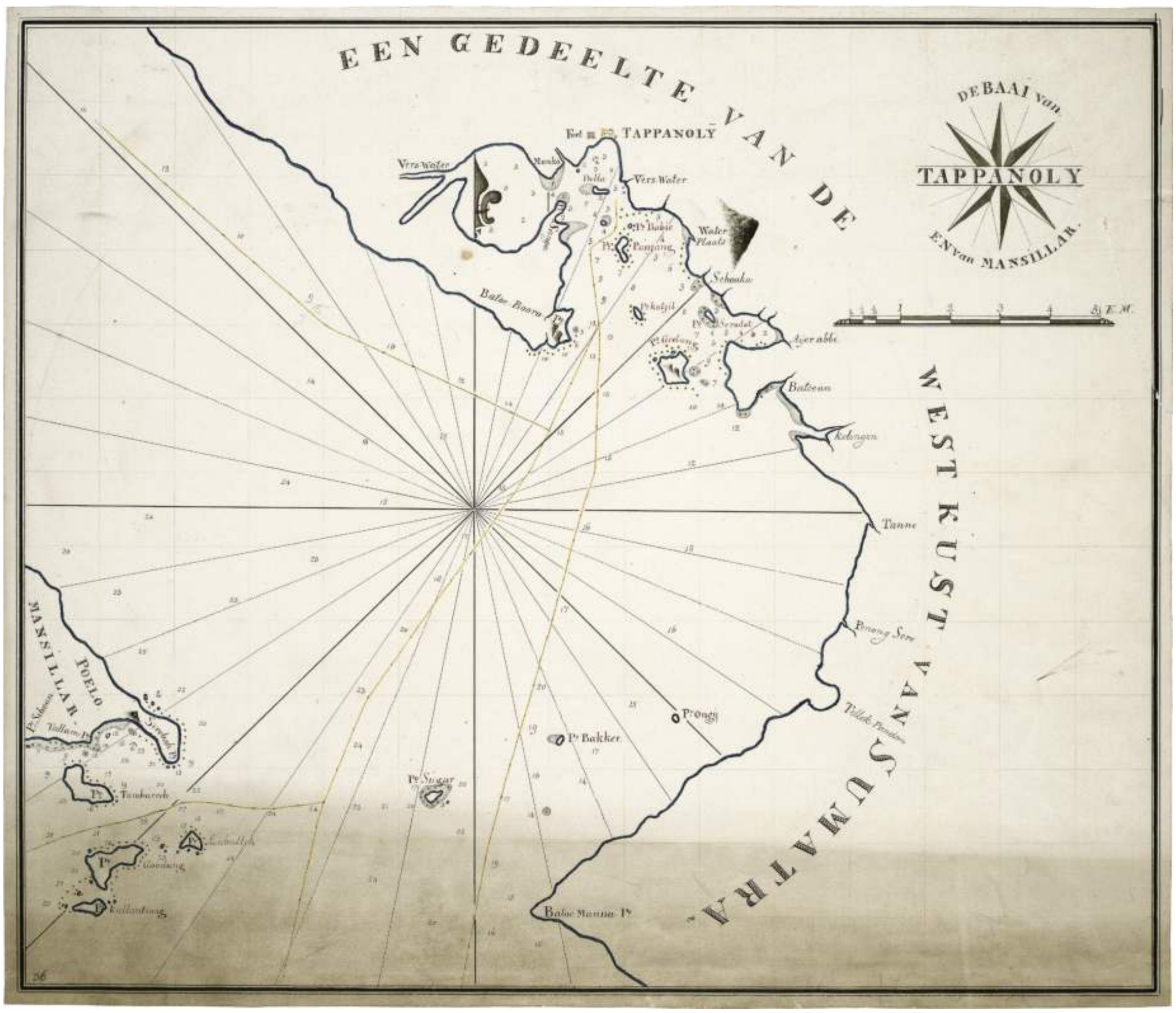

blad 56 boven / sheet 56 above:

Nederlands Scheepvaartmuseum Amsterdam, b.0032(109)06 [kaart 101].

In 't ligt gebragt door Joannes van Keulen, [1753] :
Published by Joannes van Keulen, [1753] :

Kaarte van de Eylanden Pysang, by Padang / Geleegen aan de West kust van Sumatra.

Chart of the Pisang Islands, Situated near Padang / on the West coast of Sumatra.

Schaalstok van een Duytsche Myl = [ca. 1 : 196.000] [65.000].
Scale-bar of *een Duytsche Myl* = [appoximately 1 : 196,000] [65,000].

1 kaart : kopergravure op papier, gekleurd, 23,5 x 27 cm.
1 map : copper engraving on paper, coloured, 23.5 x 27 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is left.

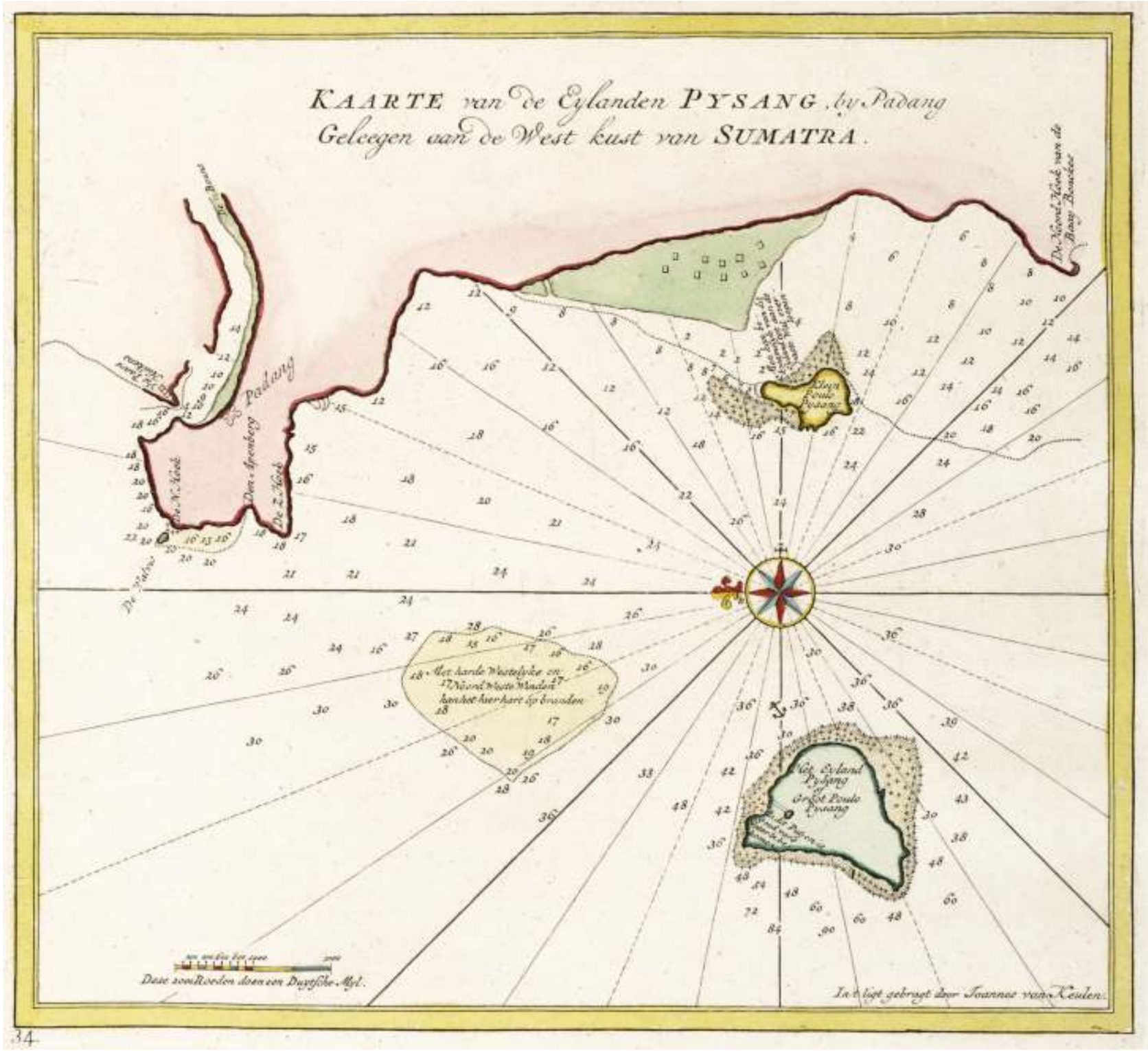

blad 56 onder / sheet 56 below:

Nationaal Archief, 4.MIKO 17.

Volgens de Jongste Verbetering [Jan Theunis Busscher], 1833 :
According to the Latest Improvements [Jan Theunis Busscher], 1833 :

Nieuwe Kaart van het Gedeelte der Westkust van Sumatra / begrepen tusschen Padang en Batang Kapaij Baai.

New Chart of the Part of the West Coast of Sumatra / situated between Padang and Batang Kapas Bay.

[profielen / profiles]

Gezigt van de Vlakke hoek van Sumatra en het Eiland klein Fortuin op 1¼ Meil afstand.
View of the Vlakke Hoek of Sumatra and the Island of Klein Fortuin at a distance of 1¼ Miles.

Gezigt van Poelo Nijas Zuidwaards van het zelve op 7½ Meil afstand.
View of Poelau Nias from the South at a distance of 7½ Miles.

Gezigt van Benkoelen, van de Ree of Ankerplaats Gezien.
View of Bencoolen as seen from the Roadstead or Anchorage.

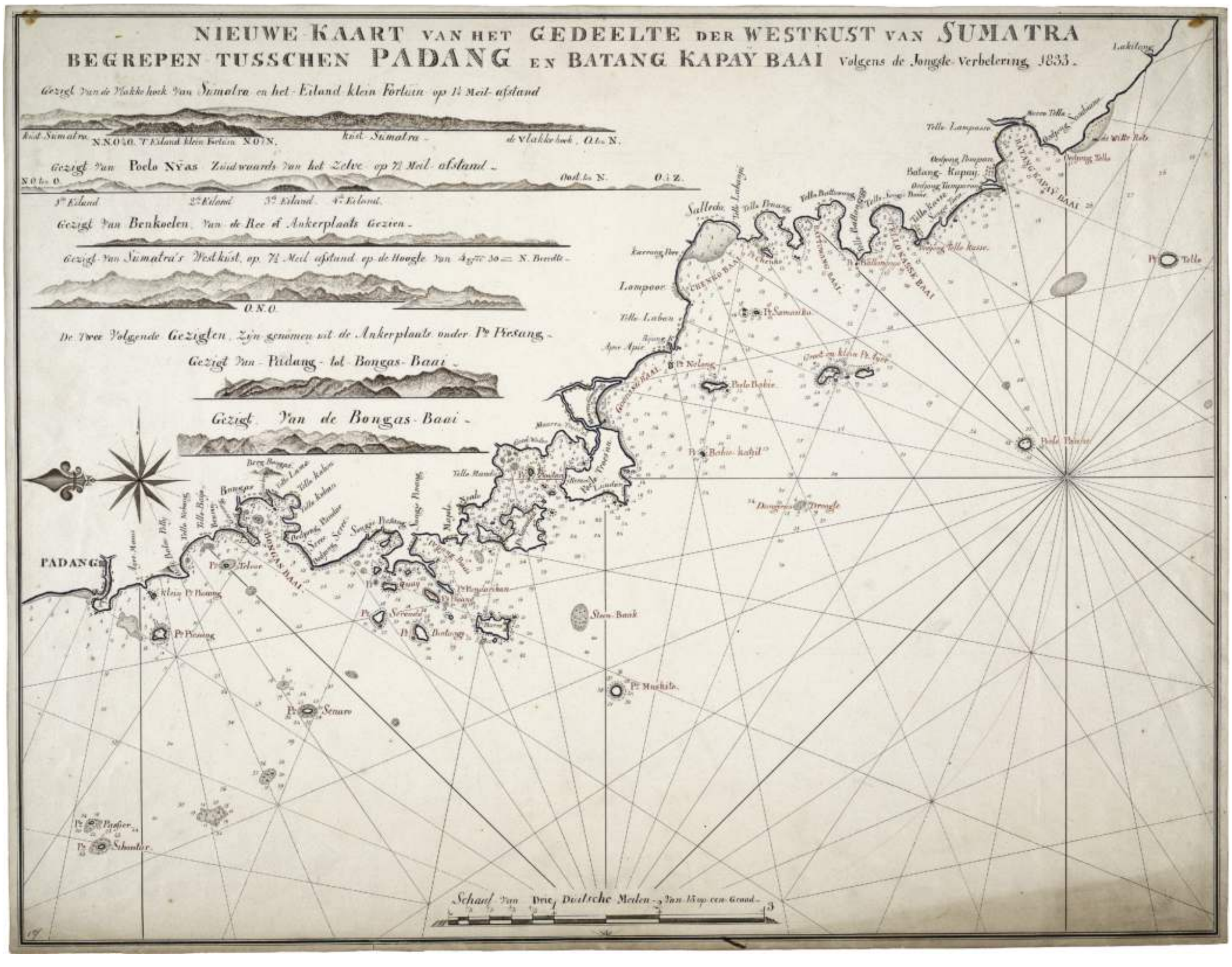

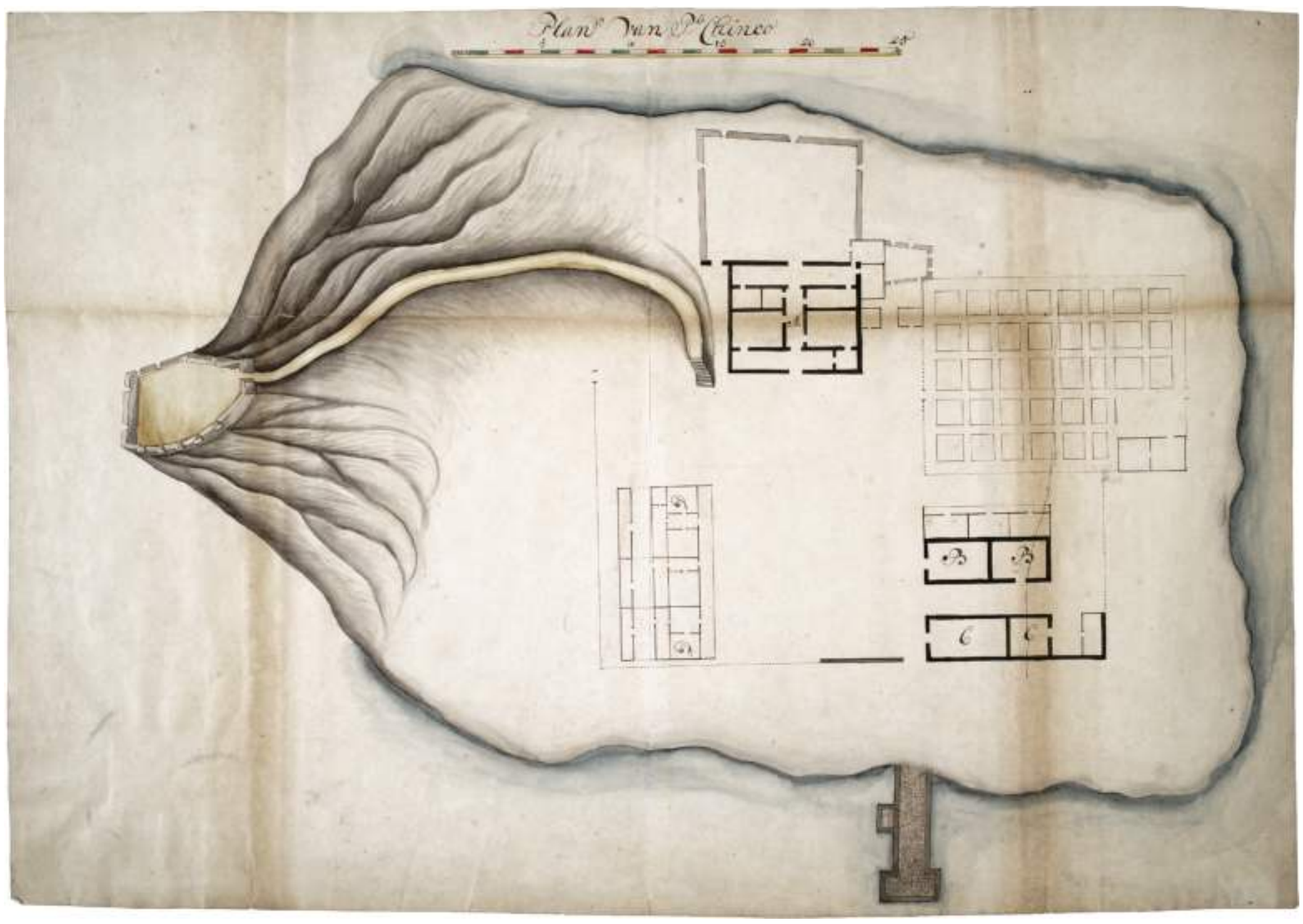

Gezigt van Sumatra's Westkust op 7½ Meil afstand op de Hoogte van 4 grad 30 min N. Breedte
View of Sumatra's West Coast at a distance of 7½ Miles at a N. Latitude of 4 degr 30 min.

De Twee Volgende Gezigten zijn genomen uit de Ankerplaats onder Po. Piesang / Gezigt van Padang tot Bongas Baai.
The Next Two Views were taken from the Anchorage below Poelau Pisang / View from Padang to Bongas Bay.

Gezigt Van de Bongas Baai.
View of Bongas Bay.

Schaalstok van Drie Duitsche Meilen van 15 op een Graad = [ca. 1 : 139.800].
Scale-bar of *Drie Duitsche Meilen van 15 op een Graad* = [approximately 1 : 139,800].

1 kaart + 6 profielen : ms op papier, gekleurd, 48 x 62 cm.
1 map + 6 profiles : ms on paper, coloured, 48 x 62 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is left.

blad 57 boven / sheet 57 above:

Nationaal Archief, 4.VEL 1146.

[Joannes Bernards, 1708-1709] :

Plan van Plo Chinco.

Plan of Poelau Tjingkoek.

Schaalstok van 25 [Rijnlandse roeden] = [ca. 1 : 370].
Scale-bar of *25* [*Rijnlandse roeden*] = [approximately 1 : 370].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 52,5 x 74 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 52.5 x 74 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechts.
Orientation: north is right.

Verso: 1582 / No. 15. / 599 g / N 2.

Poelau Tjingkoek Gadang (Pulau Cinkuk Gadang).
De Compagnie had in eerste instantie Poelau Tjingkoek Gadang ('Poelo Chinco') als hoofdvestiging voor Sumatra's Westkust in gedachten, maar uiteindelijk werd aan Padang de voorkeur gegeven vanwege de minder ongezond geachte ligging. Op Poelau Tjingkoek kwam in 1667 een loge en in 1669 werd er een stenen pakhuis bijgebouwd. Een plattegrond met legenda van Poelau Tjingkoek uit omstreeks 1690 is opgenomen in Deel I: *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*, I-36b. De ingenieur Joannes Bernards werd in november 1708 opgedragen de versterkingen en gebouwen in Padang en op Poelau Tjingkoek te inspecteren. Zijn rapport hierover uit begin 1709 bevatte twee plattegronden, de hier gereproduceerde en die van het fort te Padang op blad 58. Zijn rapport en de kaarten werden in 1709 naar Nederland verzonden.

Pulau Cingkuk Gadang (Poelau Tjingkoek Gadang).
In the first instance the Company had Pulau Cingkuk Gadang (*Poelo Chinco*) in mind as its main establishment for the west coast of Sumatra, but finally Padang was preferred because its location was considered less unhealthy. The VOC established a post on Pulau Cingkuk in 1667, and a stone warehouse was built in 1669. A plan of Pulau Cingkuk with legend from around 1690 is included in Volume I: *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*, I-36b. In November 1708 the engineer Joannes Bernards was commissioned to inspect the fortifications and buildings in Padang and on Pulau Cingkuk. His report on this from the beginning of 1709 contains two plans, the one reproduced here and that of the fort at Padang on sheet 38. His report and the maps were sent to Holland in 1709.

blad 57 onder / sheet 57 below:

Nationaal Archief, 4.VEL 1144.

C. Stiegehuis, F. Markscheider, 1737 :

Het Sillidasche / Bergwerk / soo als hetselve successive is bearbeijd / van 't jaar 1669 / Tot op den 27. September / 1737. /
[Van Cloons Stolle]. /
't Sillidase Gebergte / van de Noord Zijde.

The Mines / of Salida / as they have been worked successively from the year 1669 / Until the 27th of September / 1737. /
[Van Cloon's Mine]. /
The Salida Mountains / from the North.

(vervolg op pag. 58 / continued on p. 58)

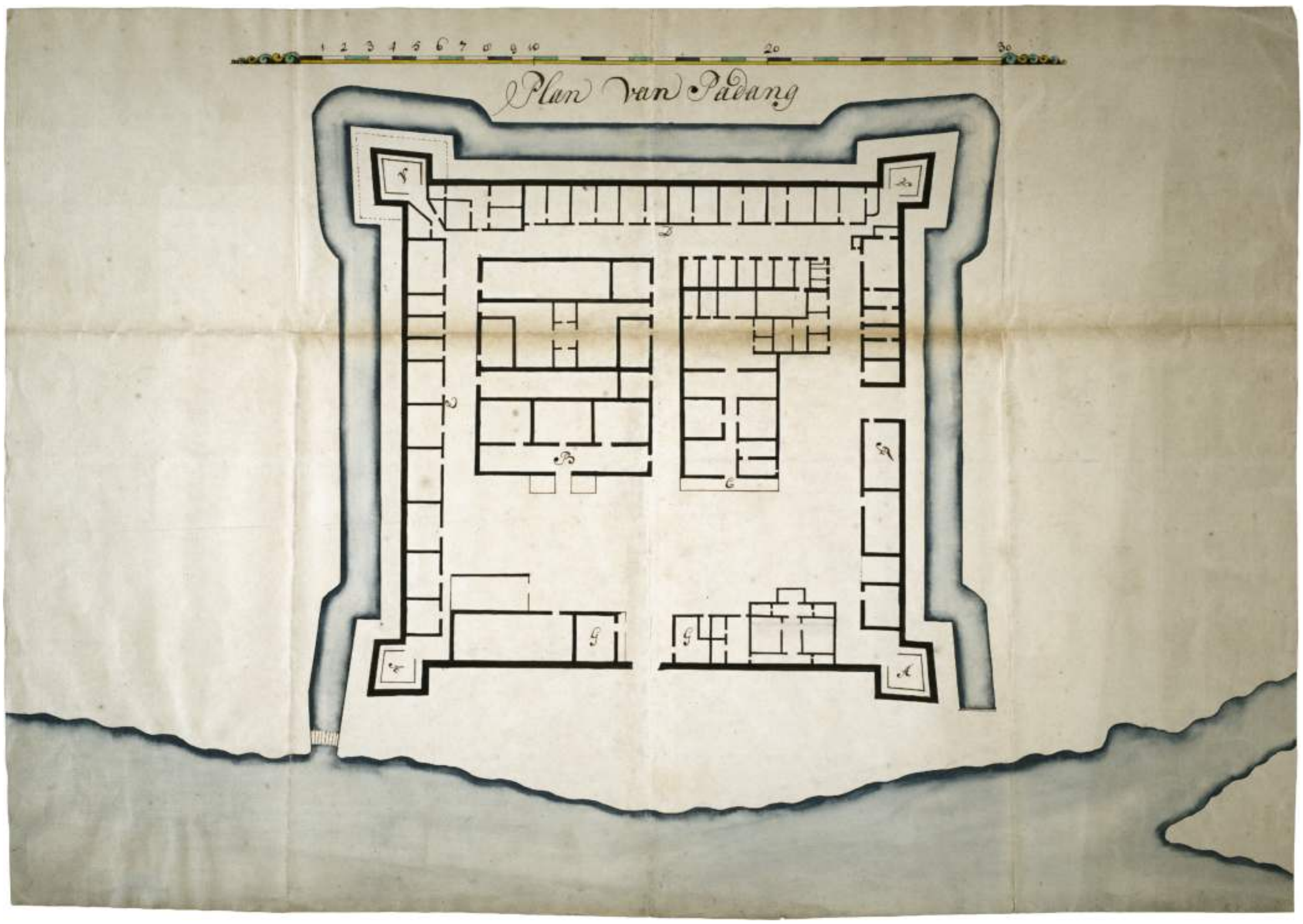

(vervolg van pag. 57 / continued from p. 57)

Schaalstok van 48 Rijnl. Vaamen ofte 24 roeden = [ca. 1 : 1.860] [profielen] 24 Rijnl. Vamen of 12 roeden = [ca. 1 : 430].
Scale-bar of *48 Rijnl. Vaamen ofte 24 roeden* = [approximately 1 : 1,860] [profiles] *24 Rijnl. Vamen of 12 roeden* = [approximately 1 : 430].

1 kaart + 2 profielen : ms op papier, gekleurd, 54 x 75 cm.
1 map + 2 profiles : ms on paper, coloured, 54 x 75 cm.

Oriëntatie: het noorden is linksonder.
Orientation: north is lower left.

Verso: No 43 Beh. bij OBP 1739.

Verklaringen: [midden] een legenda bij de letters A t/m Z, a t/m q en de nummers 1 t/m 31:
Explanations: [centre] a key to the letters A to Z, a to q and the numbers 1 to 31:

A: Van Cloons Stolle.
Aa: Syne Strekke.
B: Staangeblevene stiessen.
C: Syn veld oord.
D: Syn 1en Lugtgat.
Dd: Sijn 2e Lugtgat.
E: Oude diepe Stolle.
Ee: Sijne Strekke.
F: 'T Cruys op den Gang.
G: 'T Camphuyser werk.
Gg: Syne Strekke.
H: Dwarsshagt in't hangenden 't Leggend.
I: Syn bovenste veldoort.
K: Camhuyser Schagt.
Kk: Strossen.
L: Benedenste Camphuyser Strekke.
M: Gesenke en Strossen.
N: Dwarslage.
O: Het onderste Camphuyser veldoord.
P: Camphuyser noorder Stolle.
Pp: Sijne Strekke.
Q: Syn veld Oord.
R: Printsen Stolle.
Rr: Syne bovenste Strekke.
S: Dwarsslage in 't hangen Leggend.
T: Bovenste Psen veld oord.
V: Het overseytbecken.
X: Dwarsslag.
Y: Noorder Strekke.
Z: Veldoord en versoekgat.

a: Printsen Schagt.
aa: Middelste Printsen Strekke.
b: Casten en Strossen.
bb: Gesenke.
c: Dwarsslage.
d: Middelste Printsen veld oord.
e: Onderste Psen Strekke.
fff: Dwarsslage.
g: Onderste Pr. veldoord.
h: Oud gesenke.
hh: Oude Man.
i: Oord noordwaarts naa de Malijsen Werk.
ii: D: Suyhdwaarts' naa d[itt]o.
k: Oude hooft Schagt.
l: Oude Mijne.
ll: Haard Strekke.
m: Veldooerden in d[itt]o.
n: Gesenke naa de Mal: werke.
o: Veld oorden daarin.
p: Dage Strossen.
q: Suijder Schagt.

1. Van Cloons Stolle.
2. Het 1ste Lugtgat.
3. Oude diepe Stolle.
4. Het Camphuijser werk.
5. Camphuyser Noorder werk.
6. Printsen werk.
7. Loot Gians.
8. De Pagger waar in de.
9. Woning van 't opperhoofd.
10. Woning van den vaandrager.
11. Woning van de meesters.
12. De Militairen Wagt.
13. 'T Pakhuijs. Buijten de Pagger.
14. Huys van den bergmeester.
15. Huys van een ondercoopmans Essayeur.
16. Huys van den invaarder.
17. Huys van den Es. markschyder en Scriba.
18. Huys van de Adsistenten.
19. Huys van de Opperstijgers.
20. Huys van de onderstijgers.
21. 'T Wagthuijs der bergwerkens.
22. Logie der ambagtslieden.
23. Quartieren voor 's Comps: slaven.
24. 'T Hospitaal.
25. D' Essaywinkel.
26. Smits winkel.
27. 'T Scyde huijs.
28. Begrafnissen der Europeesen.
29. Begraaf Stede der lijfeijgenen.
30. 'T Rievier tambang.
31. Negorij moera tambang.

Salida (Salido). In 1667 had de Compagnie de eigendomsrechten van de Salidase mijnen afgedwongen en in 1669 werd begonnen met de exploitatie. Valentijn schreef in 1726 wel optimistisch: *Hier valt wel het meeste en t beste goud te winnen gelyk daar omtrent op deszelfs gebergte goudmijnen zijn*, maar de opbrengsten van de mijnen hebben nooit aan de hooggespannen verwachtingen voldaan. De goudwinning vond plaats onder leiding van Duitse mijnwerkers en opzichters en na ca. 1700 ook met inzet van slaven uit Madagascar, maar vanwege de hoge sterfte moest het werk herhaaldelijk stilgelegd worden tot nieuwe slaven waren aangevoerd. De mijnen bleken uiteindelijk meer zilver dan goud te bevatten, maar ook daarvan vielen de winbare hoeveelheden steeds tegen. Na een eerdere onderbreking van enkele jaren aan het eind van de zeventiende eeuw werd door de Hoge Regering in 1737 definitief besloten de eigen exploitatie door de Compagnie te staken en de Salidase mijnen verder te verpachten. Zie ook Deel I: *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*, I-36c, voor een vergelijking met de situatie ter plaatse omstreeks 1690.

Salida (Salido). In 1667 the Company had extracted the proprietory rights of the Salida mines and in 1669 began to work them. Valentijn wrote quite optimistically in 1726: 'Here the most and the best gold can be won, as there are goldmines in these mountains', but the production of the mines never lived up to the high hopes. The gold extraction took place under the guidance of German miners and overseers, and after about 1700 also with the use of slaves from Madagascar, but because of the high mortality the work had to be stopped repeatedly until new slaves had been imported. In the end the mines turned out to contain more silver than gold, but with this too the quantities that could be extracted were disappointing. After an earlier interruption of several years at the end of the seventeeth century, in 1737 the High Government decided definitely to cease the working by the Company itself and subsequently to farm out the Salida mines. See also Volume I: *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*, I-36c, for a comparison with the situation on the spot in around 1690.

blad /sheet 58:

Nationaal Archief, 4.VEL 1148.

[Joannes Bernards, 1708-1709] :

Plan van Padang.

Plan of Padang.

Schaalstok van 30 [Rijnlandse roeden] = [ca. 1 : 280].
Scale-bar of *30* [*Rijnlandse roeden*] = [approximately 1 : 280].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 54 x 74,5 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 54 x 74.5 cm.

Oriëntatie: het noorden is rechtsboven.
Orientation: north is upper right.

Verso: Beh OBP Batavia 4 deel 1709 2 stukken N 1 599 1583.

Padang. In Padang stond vanaf 1667 een versterkte loge en in 1670 werd de plaats tot hoofdcomptoir van Sumatra's westkust aangewezen. Het eerste opperhoofd hier was de opperkoopman Jacob Jorisz Pits, die vanaf 1667 ruim elf jaar deze functie zou uitoefenen, vanaf 1670 in de rang van commandeur. Op zijn instructies kwam onder meer voor het eerst een gedetailleerde kaart van de westkust en van het eiland Nias tot stand; een van de originele versies daarvan is in deze atlas gereproduceerd op blad 44. Opmerkelijk genoeg zijn van de hoofdplaats Padang zelf en de directe omgeving uit de gehele compagniesperiode vrijwel geen manuscriptplattegronden bewaard gebleven, om welke reden op blad 56 boven dan ook een gedrukte Van Keulen-kaart als overzicht is gereproduceerd. De schaal is daar echter veel te klein aangegeven en het fort ligt op de verkeerde rivieroever! Het hier getoonde plan van het fort van Padang, afkomstig uit het eerder genoemde rapport van Joannes Bernards uit 1708-1709 (zie de kaart van Poelau Tjingkoek Gadang op blad 57), behoort met de plattegrond van omstreeks 1690 in Deel I: *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*, I-36a, tot de weinige uitzonderingen.

Padang. From 1667 there was a fortified post in Padang, and in 1670 the place was designated as head office of the west coast of Sumatra. The first head here was the Senior Merchant Jacob Jorisz Pits, who occupied this position for a good eleven years from 1667, from 1670 with the rank of Commander. On his instructions among other things for the first time a detailed map of the west coast and of the island of Nias came into being; one of the original versions of this is reproduced in this atlas on sheet 44. Remarkably enough, almost no manuscript plans of Padang itself have been preserved from the whole period of the Company, for which reason a reproduction of a printed Van Keulen chart has been used for an overview map of this area on sheet 56. The scale on that chart, however, is indicated much too small, and the fort is shown on the wrong side of the river! The plan of the fort of Padang shown here, originating from the abovementioned report by Joannes Bernards from 1708-1709 (see the map of Pulau Cingkuk Gadang on sheet 57), is, with the plan from around 1690 in Volume I: *Atlas Isaak de Graaf/Atlas Amsterdam*, I-36a, one of the few exceptions.

blad / sheet 59:

Nationaal Archief, 4.BRF 234.

[Anoniem, ca. 1785] :
[Anonymous, c. 1785] :

[Kaart van de westkust van Sumatra van Padang tot Benkoelen].

[Chart of the west coast of Sumatra from Padang to Bencoolen].

[inzetkaarten / inset maps]

Rheede van Padang.
Padang Roads.

Rheede van Ayeer Hadja.
Airhadji Roads.

Schaalstok van 15 Duitsche Mijlen 15 op een Graad = [ca. 1 : 766.300] [inzetkaarten] 2 Duijtsche Mijlen ; 2 Duijtsche Mijlen = [ca. 1 : 148.100].
Scale-bar of *15 Duitsche Mijlen 15 op een Graad* = [approximately 1: 766,300] [inset maps] *2 Duijtsche Mijlen* ; *2 Duijtsche Mijlen* = [approximately 1 : 148,100].

1 kaart + 2 inzetkaarten : ms op papier, gekleurd, 78 x 103 cm.
1 map + 2 inset maps : ms on paper, coloured, 78 x 103 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is left.

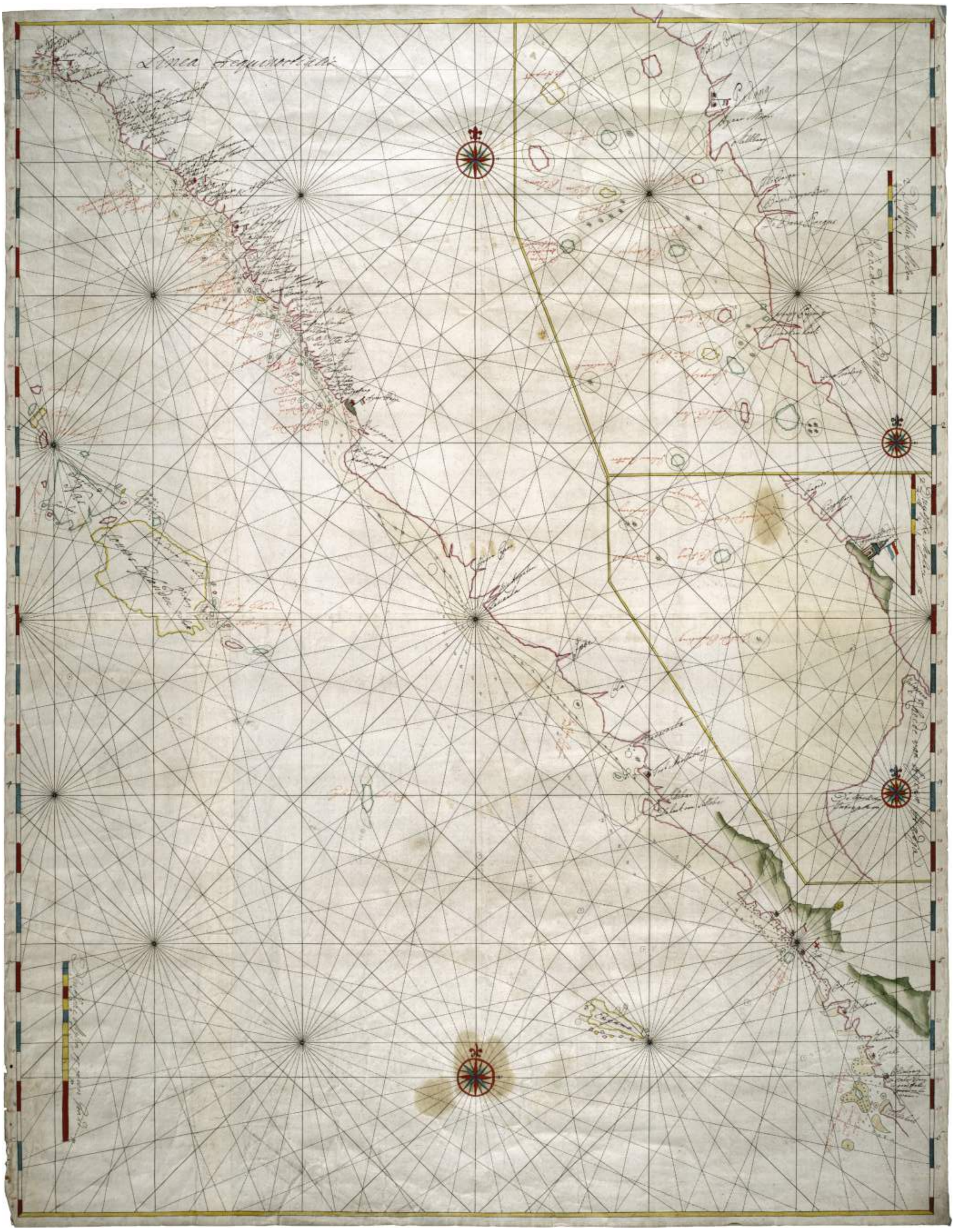

Benkoelen (Bencoolen, Bengkulu). Toen de Engelsen in 1684 door de VOC gedwongen werden Bantam op Java te verlaten, vestigden zij hun nieuwe kantoor in Benkoelen. Hier verrees in 1685 in eerste instantie het Fort York, dat in 1714 werd vervangen door Fort Marlborough. Het Engelse Benkoelen bleef een luis in de pels van de Compagnie, die bij haar peperhandel op Sumatra steeds veel hinder ondervond van de EIC-vestiging. In 1824 werd Benkoelen en onderhorigheden bij het Verdrag van Londen aan Nederland toegewezen, in ruil voor de Nederlandse bezittingen op het Maleise Schiereiland. Op deze kaart van de zuidwestkust van Sumatra, weer afkomstig uit de nalatenschap van de eskadercommandant Pieter Jacob van Braam, zijn Engelse buitenposten met vlaggetjes aangeduid; de EIC-hoofdvestiging in het fort Marlborough te Benkoelen heet hier 'Marlenburg'. De kaart door Jan Theunis Busscher op het volgende blad, gemaakt naar een Engels voorbeeld, geeft de reden van Benkoelen op grotere schaal weer in 1833, acht jaar na de overdracht van de vestiging aan Nederland.

Bencoolen (Bengkulu, Bengkoelen). When the VOC forced the English to leave Bantam on Java in 1684, they set up their new office in Bencoolen. Here first Fort York was established in 1685, and in 1714 this was replaced by Fort Marlborough. English Benkoelen remained a thorn in the side of the Company, which was always much bothered by the EIC settlement in its pepper trade in Sumatra. In 1824 Bencoolen and dependencies were assigned to Holland under the Treaty of London, in exchange for the Dutch possessions on the Malay Peninsula. On this map of the south-west coast of Sumatra, again originating from the estate of Squadron Commander Pieter Jacob van Braam, the English outposts are indicated with little flags; the main EIC settlement in Fort Marborough at Bencoolen is here called Marlenburg. The map by Jan Theunis Busscher on the next sheet, made after an English model, shows the roads of Bencoolen to a larger scale in 1833, eight years after the settlement had been handed over to the Dutch.

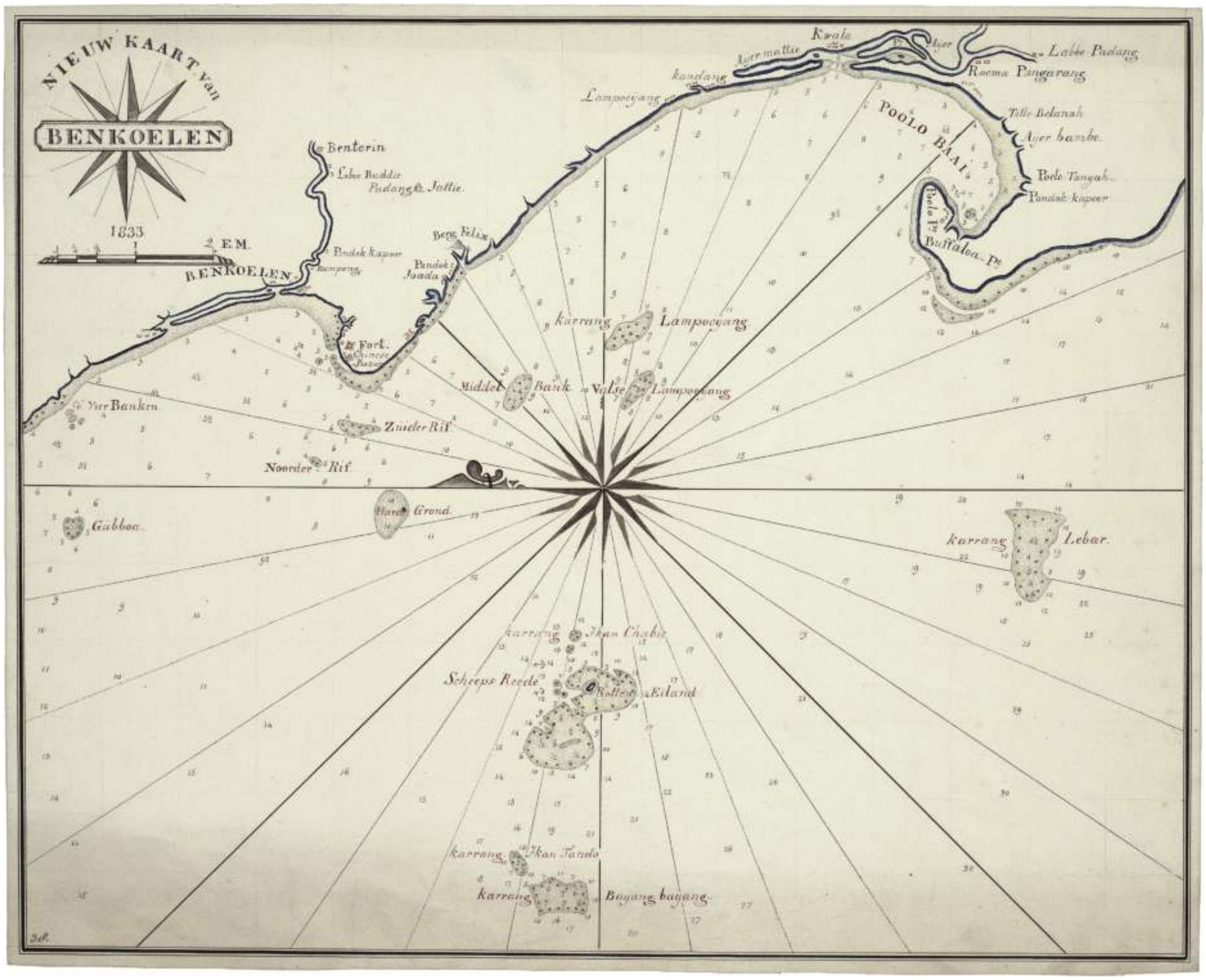

blad 60 boven / sheet 60 above:

Nationaal Archief, 4.MIKO 38.

[Jan Theunis Busscher], 1833 :

Nieuw Kaart van / Benkoelen.

New Chart of / Bencoolen.

Schaalstok van 2 E.M. = [ca. 1 : 31.900].
Scale-bar of *2 E.M.* = [approximately 1 : 31,900].

1 kaart : ms op papier, gekleurd, 36 x 45 cm.
1 map : ms on paper, coloured, 36 x 45 cm.

Oriëntatie: het noorden is links.
Orientation: north is left.

blad 60 onder / sheet 60 below:

Nationaal Archief, 4.VELH 203.

[W. van Schilde, P. Hoogendorp, 1757] :

I: Engano.

The Island of Enggano.

Schaal niet aangegeven.
Scale not indicated.

2 kustprofielen : pen en penseel op papier, 23,5 x 39 cm.
2 coastal profiles : pen and brush on paper, 23.5 x 39 cm.
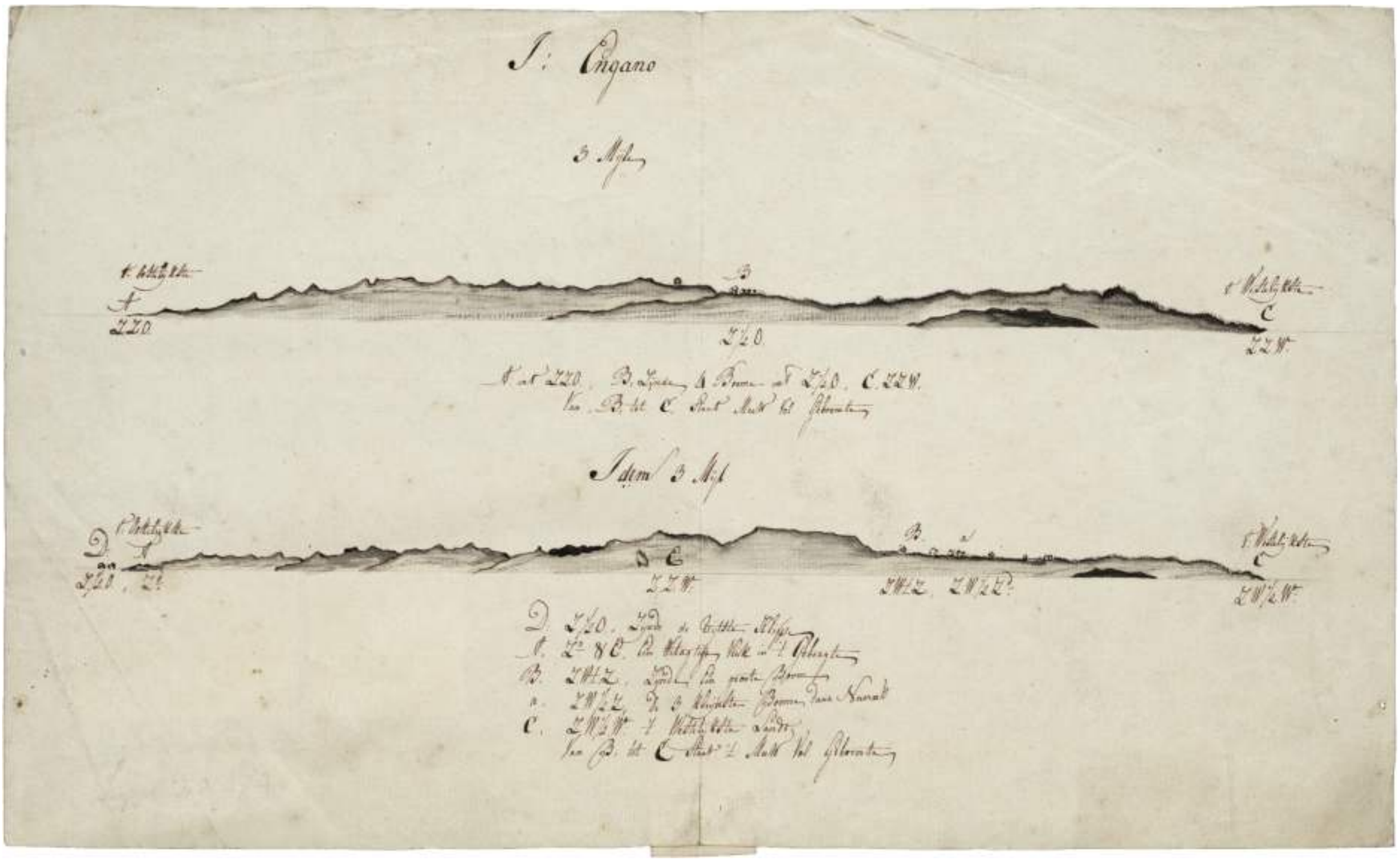
Verso: uit de Vertooning van eijlanden, custen, havens en baijen in Anno 1757 door den Capt. W. v. Schilde en Schipp. P. Hoogendorp.